

LA VIDA ESPIRITUAL
Buenos Aires

April 1978

DUHOVNO
ŽIVLJENJE

Jesús nos anuncia la Buena Noticia

El Cristianismo es una Buena Noticia

A todos nos agrada recibir o transmitir buenas noticias, y generalmente, nos resulta doloroso lo contrario. Los cristianos hemos recibido y debemos transmitir una Buena Noticia, "la" Buena Noticia por excelencia. La que cambió el curso de la historia. La que da sentido a la vida y a la muerte. La Buena Noticia de Jesús. Este es el significado de la palabra **Evangelio**.

Porque el Cristianismo no es un mero conjunto de dogmas o un código de prohibiciones o un ceremonial de ritos. Es ante todo una Buena Noticia. Pero, ¿cuál es la Buena Noticia que nos da Jesús? ¿Será una Buena Noticia capaz de alegrar a la humanidad actual, aturdida por tantas otras noticias que se leen y se oyen a diario? Es necesario que volvamos a descubrirla en toda su frescura, para que ella nos "impacte", como impactó a la primera generación cristiana.

PREGOVORI O DOMU

Če človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče. (slovenski)
Neumen je tisti ptič, ki se sramuje svojega gnezda. (slovenski)
Dober domek, četudi ga ni več kakor za en bobek. (slovenski)
Kdor se boji leoparda, ne čuti več strahu, ko se vrne nazaj v svojo kočo. (afriški)
Več velja dim v mojem domu kot pečenka v hiši drugih. (italijanski)
Ljubo doma, kdor ga ima; kdor ga nima, pa za njim kima. (slovenski)
Kdor bi rad živel po svojem okusu, naj ostane doma. (nemški)

Pregovori o vesti

Mirna vest je trajen praznik. (angleški)
Vsakdo nosi sodnika s seboj. (slovenski)
Najlepše poje zvonček mirne vesti. (slovenski)
Čista vest je vredna več kot največje bogastvo. (slovenski)
Greh, ki se ga človek kesa, je oče kreposti,
krepost, s katero se človek ponaša, pa je mati greha. (malajski)
Kakor uho glasbenika ne prenese disharmonije v glasbi, tako srce poštenega človeka ne dopusti nesoglasij v moralnem ravnanju. (francoski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO XLV

APRIL 1978

Ob „Slovenskem dnevu“

Pred trinidesetimi leti smo zapuščali domovino. Za nami so ostala leta revolucije, ko smo se kot katoličani, kot Slovenci in kot demokrati uprli komunizmu. Bila so to leta velikega trpljenja pa tudi velikega očiščevanja. Na prvi pogled se nam je takrat zdelo, kot da bi bile vse molitve pred brezjansko Marijo v stolnici, spokorna procesija na Rakovnik, celó zaobljuba, da bomo zidali cerkev Mariji v zahvalo, ako se vrnemo, brez smisla. V srcih smo nosili bolečino, v dušah temo.

In vendar se nam danes vsaj deloma odkrivajo božji načrti. Danes uvidevamo, da smo si takrat izmolili največje število mučencev v vsej naši zgodovini; za nas rešene pa poslanstvo, ki ga kot katoličani in Slovenci moramo uresničiti. Božja volja je bila, da smo odšli v svet.

Božja volja je, da smo, kjer smo. Božja volja je, da smo Slovenci, kjer smo. Božja volja pa je tudi, da se ohranimo kot Slovenci, kajti zdi se, da v prvem rodu ne bomo izpolnili svojega poslanstva.

Skoraj večina nas živi med velikimi narodi. Kaj jim lahko nudimo? Ker smo Slovenci, bodimo bolj temeljiti, bolj vztrajni in (zlasti med latinskimi narodi) bolj delavni! Ker smo Slovenci, učimo naše sosede plavati proti toku, dosegati cilje, ki zahtevajo napora, dajajmo jim vzgled v odpovedih! Zlasti na naši mladini (posredno pa seveda tudi na starejših) leži težka odgovornost: ali sem padel kot kleno zrno v tujo zemljo in bom rodil stoteren sad ali pa sem le smet in naplavina, ki me je usoda zanesla daleč proč od domačih obal. Še je čas, da se izognemo temu zadnjemu.

Na „Slovenskih dneh“ širom zemeljske oble (v Argentini ga praznujemo prav te dni) strnimo svoje vrste! Pomagajmo do jasnosti tistim, ki blodijo, podprimo one, ki klecajo! Božja volja je bila, da smo se rešili, božja volja je, da se ohranimo!

Marjan Schiffrer

Gozdovi šumé

Od zore čez morje galebi pojo
in v notah kerovje odmeva.
In mirte so dvignile k soncu roké,
da s prstana rosa odseva.

Ker Jezus se z groba je vrnil!

Z oblaki v kanuju se južnik pelja,
da češnje vonjave natrosi,
kjer zemlja z asfaltom se več ne igra,
le tovor za hišami nosi.

A Jezus se z groba je vrnil!

Pozdravil bom mesto, spomin čez srce,
kjer grob je očetov s številko.
A šel bom naprej, kjer gozdovi šumé
in čakajo lansko selivko.

Saj Jezus se z groba je vrnil!

Letos je Velika noč tako zgodaj, da japonske češnje komaj cvetijo na jugu. Pomlad se vrača s selivkami, a te in one ne bo več nazaj. In tudi tega in onega človeka ne. In ne pesnikovega očeta. A tudi to je akord v simfoniji Jezusovega vstajenja.

Vladimir Kos

Slovenska misel, vzpluj, vrzi se do nebes!
Razpni se! Po razponu tvojih kril
bo meril narod čilost svojih sil...

Župančič

Slovenstvo nas vedno združuje

(Govor na 17. Slovenskem dnevu v Buenos Airesu l. 1972)

Dragi sorojaki in prijatelji!
Slovenski dan obhajamo. Hudo napak bi bilo, če bi ga praznovali le zavoljo domotožja, in sentimentalnega občutja, zakaj bistvo slovenskega dneva je vendarle poživljanje našega narodnega ponosa in poživljanje volje

da tudi na tujem ohranimo vse kar smo od doma prinesli v emigracijo

To je praznik vere v sebe in praznik vere v slovensko skupnost. Ne hodim po svetu z zaprtimi očmi in dobro vem, da nam marsikdaj manjka prve in dru-

ge vere. Vendar tudi to čutim, da nam največkrat to vero jemlje pehanje in prerivanje za obrobnosti, za stvari, ki za slovenstvo in za slovenski obraz niso bistveno važne.

Če nas to in ono marsikdaj ločeva, slovenstvo nas vedno združuje. Veje istega debla smo, na istem kraju so naše korenine, isti sok se pretaka po nas. Marsikdaj je tako, da bratje in sestre iz iste družine hodijo po različnih poteh, toda vsaj na nekatere praznike vsa pota peljejo nazaj v rodno hišo, k isti mizi, kjer so nekoč skupaj sedeli. Družina je močna vse dotlej, dokler se na take dneve zna zbrati v istem veselju in ob isti skrbi. Kadar opeša ta vez, tedaj se prično pota družinskih članov razbijati in tedaj je nevarnost, da bo ob ognjišču, ki je toliko časa dajalo svetlobo in toploto, ostal samo še spomin na nekdanje čase in nekdanje vezi.

— — —
V predvelikonočni dobi smo v cerkvah slišali v starozaveznih berilih velikokrat preroka Izaijo. Lepe so besede, ki jih ima o močnem človeku in o močnem narodu.

„Gore boš mlatil in zdrobil, hribe boš v pleve spremenil. Vejal jih boš, odnese jih veter, razprši jih vihar.“

Dragi prijatelj, lepa je ta slika o močnem narodu in o močnem človeku. Gore boš mlatil in zdrobil. Kadar se narod, kadar

se družina, kadar se skupnost zna zbrati za dosego skupnega cilja, tedaj zraste iz te povezanosti strašna moč. Majhen je morda potoček, ki pričenja reko, toda kako močno postane vodovje zavoljo pritokov, ki teko v isto smer. Teči v isto smer, hrepeneti v isto smer, to je cilj skupnih praznikov in širokih srečavanj, kakor je današnje.

Velikokrat, ko premišljam o moči, ki bi jo lahko imeli, mi prihajajo v spomin besede preproste ga in naravnega Frančiška Asiškega:

„O Bog, daj mi moč, da bom znal spremeniti stvari, ki jih je mogoče spremeniti, in moč, da bom sprejel kot dejstva stvari, ki jih spremeniti ni mogoče!“

Dragi prijatelji, naš največji križ je ta, da tolikokrat poskušamo ravno nasprotno. Poskušamo spreminjati stvari, ki jih ni moč spremeniti, mimo tistih pa, ki bi jih mogli preokreniti, gremo mirno svojo pot. Vsak kamen v preteklosti bi radi obrnili, kopičimo dejstva, domneve in svoja osebna mnenja in vendar vemo, da v preteklosti ne moremo ničesar spremeniti. Medtem pa nam v sedanjosti, ki jo še lahko spremenimo, izpod prstov uhajajo rešitve, ker jih zamujamo. Sedanjost ni neskončna, ne čaka, vsak hip, ki je zamujen, odide v preteklost in tam otrpne. Pridruži se dejstvom, ki so že tam, in nevidno cvete v zgodovino. Ne moremo in ne moremo se živeti v

to, da včeraj ni jutri in danes. Včeraj je preteklost, jutri je bodočnost. Sedanost je samo danes, toda že ob večeru bo današnje jutro preteklost.

Igramo se s časom, dragi prijatelji, ker naivno mislimo, da ga imamo na pretek. Toda ni tako. Čas je več kot zlato, zakaj zlato lahko kupiš ali ga zamenjaš z drugo dobrino; časa ni mogoče kupiti, samo odkupujemo ga lahko s hipi, ki jih živimo. Moj Bog, kako kratki so!

Za temo današnjega slovenskega dneva ste si izbrali geslo: Slovenec sem, Slovenec sem.

Prečudno lepo zveni beseda, če jo na glas rečeš na tujem. Zdi se mi, da si na mah obdan z vsem, kar je slovenski človek v zgodovini

vini doživel in pretrpel, vse od hipa, ko je rekel in zapisal svojo besedo. Zdi se mi, da vidim bedo slovenskega tlačana in ponosno hojo slovenskega svobodnjaka, upore kmetov in boje s Turki, močno vero, ki je romala v Kompostelo in v Köln in k Sveti krvi tja pod Véliki Klek. Hodili so po zemlji, v kateri so prhneli Huni Goti in Longobardi in v kateri so se v njo spreminjali meči in ščiti mogočnih Rimljanov. Prihajali so viharji in odhajali, slovenski rod jih je preстал, goltal solze in kri, rastel v prahu in potu, toda rastel je.

In danes, dragi prijatelj, kjerkoli si, sredi Buenos Airesa, v Mendozí, v Bariločah, v Córdoba ali sredi samotne pampe, in rečeš: Slovenec sem, si na mah

zvezan z domačo zemljo, z vsajeno zgodovino in v tistem hipu srečavaš Slovence, ki so šli na Bizanc, in preprostega oglarja, ki je kope kahal in v samotni kolibi po slovenje pel in po slovenje molil in brez učenosti svojo zemljo brezmejno ljubil.

Prav to je čudovita vsebina besede Slovenec. Ti niso samo nekdo, ki na tujem grebe za kruhom in za domačo besedo, vsak izmed nas je tudi domača zemlja in del njene zgodovine.

Dragi moj, če rečeš: Slovenec sem, za tisoče let gre odmev tvoje besede nazaj, in menih ob Vrbskem jezeru, ki je slovensko besedo pravkar zapisal, se bo blažen nasmenil. Če rečeš: Slovenec sem, si se zvezal z vsemi rodovi mrtvih, ki sploh druge besede poznali niso kakor slovenje. Če rečeš, da si Slovenec, si spet zganil zavest v tistih, ki so v tujem svetu otrpnili.

— — —

Moj Bog, da bi se tega mi vsi zavedali na današnji dan, ko obdani od svoje mladine gledamo v svoje slovenstvo! Kakšno je, ali smo ga znali odtisniti v svoje otroke? Mar res ne bomo znali ujeti koraka z bežečim časom, ali bomo dojeli strašno resnico, da imamo v emigraciji manj časa, kot ga ima domovina? Ali bomo spoznali, da moramo svoje delo opravljati z dvojno silo, če ga hočemo opraviti v času, ki je našemu rodu še na razpolago? Tu ni okolja, ki bi dihalo sloven-

sko zgodovino kakor rodna zemlja, prav zavoljo tega mora za našo mladino zgodovina vreti iz nas. Če mladi ne bodo čutili, da iz tega živimo, da vse to resnično in globoko ljubimo, kako naj s ponosom ponove za teboj: Slovenec sem?

Lep je slovenski obraz, ker so ga tolikokrat oprale solze, močan je, ker ga je brazdalo trpljenje. Zakaj ga ne bi s ponosom kazali tujemu svetu, zakaj ne bi tega ponosa mogli vlti v svojo mladino?

Marsikdaj brez besede, samo v duhu takole molim v svojem srcu. Naj danes še z besedo:

O Bog, ki si slovenski narod ustvaril majhnega po številu, da bi mogel biti velik po spoznanju, ne odreci mu daru treznosti v sodbah in daru prizanesljivosti ob napakah in daj mu milost, da bi čas porabljal tako, da bi pred obličjem narodov zemlje odseval Tvojo veličino in bil velik v Tebi. Amen.

Jaz sem globokih korenin,
vem, da sem svoje zemlje sin,
zato se ne bojim daljin.

Župančič

Slovenija v svetu

Slovenija, zapojmo ti
iz polnega srca,
naj pesem naša zadoni
prek zemlje do neba!
Slovenija, naš skupni dom
med biseri sveta,
z lepoto te obdal je Bog
od morja do gorá.

Slovenija, moj dom brez mej,
ker nosim te s seboj!
Kjer rod je moj — kjer sin
je tvoj
tam si Slovenija!

Slovenija, Slovenija,
si naša skupna vez,
ker vsak rojak ohranja te
v srcu kakor kres.
Ta kres se širi v daljni svet,
nikjer mu ni meja,
zatona tvoji zarji ni,
mati Slovenija!

Slovenija, moj dom...

Moj narod — svobodnjakov rod
si kneze voli sam,
mučencev je, junakov plod,
ki ne boji se ran.
Iz tisočletnih korenin
poganja naša rast.
Resnico ljubimo in mir,
svobodo, vero, čast!

Slovenija, moj dom...

V mogočnem zboru narodov
slovenski glas zveni:
zahtevamo nov, boljši svet,
kjer bratje bomo vsi!
Po zemlji vsej slovenski rod
ustvarja in gradi

z naporom uma, svojih rok
človeštvu srečne dni.

Slovenija, moj dom...

Slovenska pesem, delo, kri,
tribarvni prapor naš,
na modrem polju zvezde tri
ponosno nam vihraš!
Slovenijo, slovenski rod
Bog večni čuva naj
pred zmoto in sovražnikom
sedaj in vekomaj!

Slovenija, moj dom...

Gornjo himno Slovenije v svetu
je na besedilo Marka Kremžarja u-
glasbil Jože Osana. Prvič jo je iz-
vajal zbor ge. Anke Savelli Gaser-
jeve Slovenske mladenke na prosla-
vi Narodnega praznika 29. oktober
v Slovenski hiši v Buenos Airesu,
dne 29. oktobra 1977.

Aprilski svetniški godovi

Z velikonočnimi prazniki, ki so v bogoslužnem koledarju zaenkrat še premakljivi, smo prišli za naše kraje na Slovenskem v pomladanski čas. Navadno pade velika noč v mesec april: letos jo pa imamo že koncem marca.

Kar je tedaj pomembnejših svetniških godov v mesecu aprilu, so v verskih običajih in navadah našega človeka stopili že v davnini v zvezo z njegovim pomladanskim življenjem in z delom na polju v spomladanskem času. Zato tudi temu odgovarjajo značilnosti v praznovanju godov sv. Jurija in sv. Marka.

JURJEVO

Praznujemo ga 23. aprila; v naših slovenskih pokrajinah, ki so pripadale nekdam oglejskemu patriarhatu, je godoval 24. aprila. Sv. Jurij je že od nekdam eden najbolj spoštovanih in češčenih svetnikov.

„Med svetniki sv. Jurij skorajda nima vrstnika, ki bi ga častile tolikšne množice po vsem krščanskem 'starem' svetu. Prednost pripada pred njim samo še Mariji, Jezusovi materi.“ (Leto svetnikov, II, str. 212.) Velja to tudi med našim narodom. Saj mu je na slovenskem narodnem ozemlju, če vštujemo tudi predele zunaj državnih mejá, posvečenih málodane sto cerkvá in cerkvice.

April je v naši stari domovini pomladanski mesec; torej s te

strani za nas v Južni Ameriki pomembnost Jurijevega godu ne velja. Na Slovenskem pa je postal — verjetno v nadomestilo nekemu póganskemu božanstvu — začetnik pomladi in zavetnik pomladanskega dela na polju. Odtod nam je tedaj razumljivo njegovo češčenje, če imamo pred očmi življenjsko vodilo našega človeka:

Z Bogom začni vsako delo,
da bo dober tek imelo.

Zelo zanimivo in pestro slikovite so bile nekdam navade, ki so spremljale pomladansko praznovanje na Jurjevo. Žal, da danes — čerav nedavno zlasti v Beli Krajini znova poživljeno — tonejo v pozabo. Ostale so le še nekak „privilegij“ za otroke, ki z „zelenim“ Jurijem zlasti še po Beli Krajini hodijo od hiše do hiše, želeč z obrednimi pesmimi srečo, in nabirajo darove.

Medtem pa na drugi strani npr. „zeleni“ Jurij, ves ovenčan s cvetjem in zelenjem, na konju belcu jahajoč skozi vas; dalje razigrani sprevodi z „zelenim“ Jurijem in prepevanjem obrednih pesmi pred hišami ter nabitranjem daril; in potem fantovanje, ki so ga krili z izkupičkom za nabrane darove; in vse drugo podobno, kar je bilo v navadi svoje dni predvsem na Koroškem, na Štajerskem in v Beli Krajini; vse to polagoma izginja v zgodovinsko preteklost...

25. aprila je Markovo, praznik evangelista sv. Marka. Tudi sv. Marko je poleg drugega zavetnik in priprošnjik našemu kmetu za dobro letino.

V svoji starodavni poganski dobi so Rimljani v tem pomladanskem času praznovali „robigalije“, praznik v čast njihovi boginji Robigi, ki je veljala za zavetnico zoper snetje in rjo na polju. Sv. Cerkev je — kasneje uvedla tudi prošnjo procesijo za dobro letino na Markovo — „Markovo procesijo“, ki jo prirejajo po vsem slovenskem ozemlju.

„Markove procesije so velik praznik upanja... Vihrajo bandera, rožljajo molki, prosi molitev in kipijo pesmi, da bi bila pesem med delom bolj vesela... Vsi se je udeležujejo, vsi prosijo, vsi pojejo, vsi molijo, ker vsi upajo, vsi trpijo in vsi trepetajo...“ (St. Kociper — prim.

Turnšek, „Pod vernim krovom“, I, 29.)

V kolikor je bilo vse to nekdanje splošno v navadi in med našim ljudstvom še danes živi doma, ima pa seveda za nas, ki živimo na Južni zemeljski polobli letne čase v drugih mesecih, zopet svoj pomen le v enem smislu: gre za to, da nam tudi ti primeri očitno izpričujejo globoko versko prežetost našega človeka v njegovem vsakdanjem življenju in njegovo povezanost z mislijo na Boga pri delu.

Služi pa nam lahko — in to je predvsem želja teh vrstic! — v živ zgled in pobudo, da bi tudi mi, ki smo sad in seme tega vernega krščanskega slovenskega rodu, vse svoje vsakdanje življenje in vse svoje udejstvovanje v pokličenem delu in poslu uravnavali pod zavestjo naše odvisnosti od Stvarnikove vsemogočnosti in Njegovega blagoslova!

Božidar Bajuk

Zeleni Jurij

Jurij Zeleni se z mavrico paše;
srečno, vesélo sélo bo naše:
že za vodó za travniki jaše.
Z glavo namigne — trava se
vzdigne,
obraz okrene — veje odene,
z ókom obrne — cvetje se strne.

Jurij Zeleni, ne hodi drugam,
vinca in pesmi poln je naš hram.
Dobri ljudje vi, jasno vam lice!
Rad bi prepeval z vami zdravice,

ali golé so Slovenske gorice.
Jasno vam lice, misel najbolja!
Z vami ostati biló bi me volja,
a na Koroškem še pusta so polja.
Pusta so polja, slana in mraz,
treba hiteti, kliče me čas,
ali ob leti spet bom pri vas.

Konja vzpodbode, v daljo izginja,
cvetje, zelenje za njim se
razgrinja,
da nas Zelenega Jurja spominja.
Oton Župančič

Škof Rožman, duhovni vodnik Slovencev v najtežjem času

(Nadaljevanje in konec)

V tretjem poglavju knjige „Škof Rožman III“ je njen avtor dr. Jakob Kolarič CM opisal življenje škofa Rožmana od kapitulacije Italije do propada Nemčije.

V prvem odstavku pove dr. Kolarič, da so se domači komunisti bali, da bodo škofove obsodbe komunizma in Osvobodilne fronte, o katerih je bilo pisano v prvih dveh poglavjih, odvrnile slovensko ljudstvo od njih. Zato so se na vso moč trudili, da bi škofa čim bolj umazali in ga tako pri ljudeh onemogočili. Izmišljali so si najpodlejše laži in obrekovanja. Škof na to ni odgovarjal. Šele na ponovno prošnjo vernikov je škof na te laži odgovoril v znani pridigi na Miklavževo nedeljo, 12. decembra, 1943 v ljubljanski stolnici.

Vse izmišljene zločine, ki naj bi jih škof Rožman zagrešil nad slovenskim ljudstvom, so pozneje komunisti zbrali v obtožnici, ki so jo sestavili zoper njega v ljub-

ljanskem procesu v avgustu 1946, na katerem so ga obsodili na 18 let izgube svobode s prisilnim delom. Te komunistične laži in obrekovanja zoper škofa je dr. Kolarič zavrnil v nadaljnjih sestavkih in sicer na podlagi izpovedi številnih prič, izjav, dokumentov in pojasnil, ki jih je škof Rožman sam napisal kot odgovor na komunistično obtožnico in ga poslal papežu.

Nevarnost komunizma

Nacisti in fašisti so delali nepopisno materialno škodo v Sloveniji. Ravnali so s Slovenci slabše kot zver s svojim plenom. Toda ni se bilo treba bati, da bi ti okupatorji kogar koli med Slovenci pridobili v političnem, narodnem ali verskem oziru. Komunistično partizanstvo pa je zlorabljalo enodušno protiokupatorsko zavest in hotelo uničiti njegove duhovne svetinje. Komunizem je prišel zaviti v varljivo masko o-

Škof Rožman je vodil „izdajalsko delavnost“

svobodilnega boja, apeliral je na slovenska čustva, toda v resnici je zasledoval veri in narodu sovražne cilje.

Dočim ni bilo nobene nevarnosti, da bi se ljudje navzeli fašizma in nacizma, pa je bila v partizanstvu največja nevarnost prav v tem, da se ljudje v tako imenovanem osvobodilnem gibanju navzamejo komunizma. Zlasti se je škof bal za idealno mladino, ki se je navduševala za nekaj, kar je bila samo vaba, v resnici pa je pomenilo najstrašnejšo narodno nesrečo. Zato je smatral škof za svojo sveto dolžnost, da kar najodločneje nastopi zoper komunizem.

V pridigi na Miklavžovo nedeljo, 12. decembra 1943, je rekel: „Ukaz imam od Boga: Pojdi in uči... kakor apostoli. In ne smem se strašiti tistih, ki mi zaradi tega grozijo z mučenjem in smrtjo.“

Komunistična obtožnica je očitala škofu, da je vodil izdajalsko delavnost in da je podžigal razne domače izdajalce in zagovornike sodelovanja z okupatorji k mnogoštevilnim izdajam in zločinom proti svojemu narodu.

Kdo je izdajalec? Izdajalec domovine ali naroda je tisti, ki domovino ali narod, kateremu bi moral biti zvest, zapusti ali izroči oblast tujcu. Vsega tega škof Rožman ni storil, pač pa je ostro nastopil zoper komunizem in njegovo OF. Pozneje so komunisti očitek izdajalstva sami opustili in začeli škofa imenovati kontrarevolucionarja. Tako je npr. v Leksikonu Cankarjeve založbe zapisano, da je bil škof Rožman „eden glavnih organizatorjev slovenske kontrarevolucije“. S tem pa so komunisti sami priznali, da to, kar se je dogajalo v Sloveniji, ni bil osvobodilni boj, ampak revolucija in sicer komunistična revolucija, zoper katero je slovensko ljudstvo skupaj s škofom Rožmanom nastopilo kot kontrarevolucionar.

Škof Rožman je bil nedvomno idejni vodnik odpora zoper komunizem, nikakor pa ne organizator slovenske kontrarevolucije in še manj organizator oborožene kontrarevolucije v obliki vaških straž in domobranstva. Škof je v svojem zagovoru odločno izjavil, da Vaška straža ni bila ustanov-

ljena pri škofu in vodstvo Vaških straž ni imelo v škofijskem dvorcu nikoli nobene seje, kakor je to očitala komunistična obtožnica.

Škof Rožman in domobranci

Komunistična obtožnica je škofu Rožmanu tudi očitala, da je kot pobudnik odgovoren za udeležbo Slovenskega domobranstva v borbi na strani okupatorja za neštete zločine, ki naj bi jih domobranstvo izvršilo, in da je po kapitulaciji Italije dal nalog vsem svojim zaupnikom v vaških stražah, naj takoj vstopijo v domobranstvo. Škof je na te očitke v svojem zagovoru izjavil, da ni bil prav nič udeležen pri organizaciji Slovenskega domobranstva in da ni dal nikomur naloga, naj vstopi v domobranstvo.

S tem pa seveda ni rečeno, da škof Rožman ni bil naklonjen domobrancem, kakor je bilo zapisano v dveh listih, ki izhajata v Buenos Airesu. Nasprotno je res, kar potrjujejo vsi, ki so imeli med komunistično revolucijo kaj opravka s škofom, da je imel škof Rožman domobrance rad in jim je bil naklonjen. Dr. Kolarič navaja za to nekaj dokazov.

Udeležba škofa Rožmana pri domobranski prisegi. Škof ni dal pobude za prisego domobrancev. Ko pa je bil naprošen, da pred prisego daruje na stadionu sv. mašo, je to storil in dne 20. aprila 1944 daroval sv. mašo.

Ko so domobranci drugič pri-

segli — dne 30. januarja 1945 —, škof Rožman ni daroval maše, pač pa se je udeležil defileja domobrancev po prisegi, in je tedaj Rösenerju rekel, da je prišel k defileju z namenom, da bi videl domobrance.

Škof Rožman je imel domobrance rad. Njegova ljubezen do njih pa ni bila v nekem nemožatem čustvenem razpoloženju do njih, ampak je temeljila na stvarnih naravnih in nadnaravnih razlogih. Škof je v fantih in možeh, ki so korakali mimo njega na Kongresnem trgu v Ljubljani, videl up slovenskega naroda in Cerkve. Bili so po veliki večini elita, izbranci slovenskega naroda, ki jih je on dvajset let vzgajal in jih tako idejno pripravljaj za obrambo slovenskega naroda pred komunizmom.

Škof Rožman pa domobrancev ni samo rad imel, ampak se je zanje tudi bal. Imel je vedno črne slutnje glede prihodnosti domobrancev. To je vedela vsa škofova okolica in dr. Kolarič ima zabeleženih mnogo zadevnih pričevanj.

Okupatorjev „sodelavec“

Komunisti so in še očitajo škofu Rožmanu, da je sodeloval (kolaboriral) z okupatorjem in da je imel stike z njim.

Potrebno je, da se vprašamo, kdo pa je okupatorjev kolaborant. To je tisti, ki z besedo ali dejanjem pomaga okupatorju, da mo-

re okupirani narod še bolj tlačiti in zatirati. Škof Rožman pa je nasprotno vse storil, kar je mogel, da bi prihranil in zmanjšal trpljenje in zatiranje slovenskega naroda. Škof je branil Slovence pred okupatorji, reševal je slovenska življenja, reševal internirance, sporočal preganjanje papežu in ga prosil za pomoč, protestiral je pri italijanskih oblasteh in nemških zasedbenih oblasteh itd. Ali je to sodelovanje z okupatorjem v prid okupatorja? Nihče ne more v vsem škofovem delovanju odkriti niti poskusa takega sodelovanja z okupatorjem. Pač pa obstajajo jasni dokazi številnega sodelovanja komunistov z okupatorji v škodo Slovencev.

Škof Rožman ni kolaboriral z okupatorji. Imel pa je z njimi stike, da je tako lahko reševal slovensko ljudstvo. Nikdar pa ni imel stikov s policijo ali z Gestapom, kar je potrdil celo dr. Alojzij Vrtačnik, ki ga je komunistična oblast postavila kot uradnega škofovega branilca na razpravi proti njemu.

Zadnji Rožmanovi meseci v Ljubljani

V zadnjih sestavkih tretjega poglavja pripoveduje dr. Kolarič, da so škofa Rožmana proti koncu druge svetovne vojne vedno bolj obhajale najtemnejše slutnje in ga je vedno bolj skrbela

usoda slovenskega naroda, posebno njegovih najboljših fantov in mož, zbranih v domobranskih vrstah. Bolela pa ga je tudi needinost med tistimi, ki so se borili proti komunizmu. O tem je škof govoril v pridigi na Silvestrov večer 1944 v ljubljanski stolnici. Kmalu po novem letu 1945 pa se je povrnil na to boleče vprašanje v članku, ki ga je napisal za februarско številko novega verskega lista „Rast“.

Čim bolj se je približeval konec vojne, tem bolj je škofa Rožmana skrbel needinost na vrhovih takratnega političnega in vojaškega vodstva v protikomunističnem taboru. „Strašno žalostno je,“ je rekel, „da v teh težkih časih ni med nami ne dovolj edinstvi, ne dovolj zaupanja, kar vse nam lahko prinese samo veliko nesrečo.“

Škof Rožman ni verjel v nemško zmago. Bal pa se je, da bi kako nepremišljeno dejanje izzvalo nemško maščevanje zlasti nad domobranci. Pa tudi zapadnim zaveznikom ni preveč zaupal. Na Rakovniku je že leta 1943 izjavil: „V Boga moramo zaupati, kajti če bomo Angležem bolj zaupali kot Bogu, se bomo nekoč kot črvi zvijali v prahu.“

Odhod škofa Rožmana v tujino

V nadaljnjih treh poglavjih (IV., V. in VI.) opisuje dr. Kolarič Rožmanovo škofovanje v dobi od 5. maja 1945, ko je zapustil

Ljubljano, do njegove smrti — 16. novembra 1959.

Zakaj je škof Rožman zapustil Ljubljano? Zapustil jo je na povabilo iz Celovca. Žihpoljski dekan Kristo Košir je zvedel, da so komunisti škofa obsodili na smrt. Takoj se je napolil k celovškemu škofijskemu kanclerju dr. Jožefu Kadrasu in ga prosil, naj kaj stori za rešitev škofa Rožmana. Dr. Kadras je poslal škofu Rožmanu v Ljubljano povabilo, da naj pride v zadevah cerkva na Gorenjskem na nujen razgovor z vladnim predsednikom v Celovec. Škof se je o tem vabilu posvetoval s stolnim kapitljem. Člani kapitlja so bili mnenja, da naj škof gre v Celovec.

Dne 5. maja 1945 popoldne je škof odpotoval. Po prihodu v Celovec je imel dolg razgovor z nadškofom Rohracherjem. Po tem razgovoru pa se je škof odločil, da se takoj vrne v Ljubljano. Toda spremljevalca (kanonik dr. Ivan Kraljič in škofov tajnik Nande Babnik) sta škofu preprečila vrnitev v Ljubljano.

Škof Rožman je bival v Avstriji od 5. maja 1945 do 4. marca 1948, ko se je preselil v Švico. V tej za škofa težki dobi so bili najtežji prvi meseci bivanja v Avstriji. Angleška zasedbena oblast škofu ni bila naklonjena. Potnega lista v Rim ni mogel dobiti. Zato je poslal papežu 1. avgusta 1945 pismo poročilo o svojem odhodu iz Ljubljane, o trpljenju vernikov v Sloveniji in

o usodi slovenskih beguncev v Avstriji in Italiji. V tem poročilu je škof Rožman ponudil papežu svoj odstop kot ljubljanski škof. Papež pa tega odstopa ni sprejel.

Od 15. avgusta 1945 dalje je bil škof Rožman v Celovcu interniran in je ta internacija trajala do 11. novembra 1947. Ves ta čas je obstajala nevarnost, da ga bodo Angleži izročili jugoslovanskim komunističnim oblastem. Do te izročitve pa ni prišlo. Moral pa se je škof vsak teden enkrat javiti v pisarni angleške policije.

V tej dobi škofove internacije v Celovcu se je vršil v Ljubljani — od 21. do 30. avgusta 1946 — sodni proces proti škofu Rožmanu, generalu Leonu Rupniku, policijskemu upravniku dr. Lovru Hacinu, ministru dr. Mihi Kreku in drugim. Na tem procesu je bil škof obsojen na 18 let odvzema prostosti. Mesec dni po obsodbi je škof poslal papežu svoj zagovor na posamezne točke komunistične obtožnice, o čemer bo v tem članku še govora. Ta zagovor je bil objavljen v Zborniku Svobodne Slovenije 1965.

Amerikanci odpeljejo škofa Rožmana

Dne 11. novembra 1947 je prišel iz Salzburga v Celavec avto, ki ga je vozil neki ameriški vojaški kurat. S tem avtom so se odpeljali v Salzburg škof Rožman, nadškof Šarić in Šarićev tajnik.

To preselitev so izvršili Amerikanci. Vatikan se je namreč krepko zavzel za škofa pri salzburškem nadškofu Rohrachnerju, ki je izposloval pri ameriških zasedbenih oblasteh, da pripeljejo škofa iz angleške v ameriško zasedbeno cono. Po izjavi jezuita p. G. Heinzela in drugih prič je pri rešitvi škofa iz nevarne angleške cone sodeloval tudi dr. Miha Krek.

Po kratkem bivanju v Salzburgu je škof Rožman dne 4. marca 1948 — zopet po posredovanju nadškofa Rohrachnerja in s pomočjo Amerikancev — odpotoval v Švico, kjer je ostal do 1. julija 1948. Tega dne pa se je z letalom odpeljal v Združene države Amerike, kjer je potem živel do svoje smrti.

Škof Rožman v Ameriki

V Združenih državah Amerike je našel škof Rožman svoje stalno zatočišče pri kanoniku in župniku msgr. Johnu J. Omanu v njegovem župnišču pri Sv. Lovrencu v Clevelandu. Tu je bil v letih Rožmanovega bivanja kot kaplan Julij Slapšak, ki je bil potem stalni škofov spremljevalec na skoro vseh njegovih potih.

S' prihodom v ZDA se je za škofa Rožmana začel čas največjega dela. Postal je potujoči misionar, kar je v nekem pismu takole opisal: „Duhovnike in vernike imam raztresene po celi zemeljski obli; z vsemi deli sveta

sem v korespondenci, sam, brez tajnika. Na moji mizi se nabirajo veliki kupi pisem — vsaj tristo jih je še, pa še vsak dan poštar prinaša nova... Veliko moram potovati. Združene države poznam kot malokateri rojen Amerikanec. Kjerkoli so Slovenci, tja hodim pridigat, imam misijone, tridnevnice itd.“

Toda škof ni vršil samo osebnih obiskov. Ogromno je tudi napisal. Dr. Kolarič pravi, da je škof napisal 558 člankov v najrazličnejše slovenske publikacije. Koliko pa je napisal pisem, tega nihče ne ve.

Škofova potovanja

Omenili smo, da je škof Rožman veliko potoval. Toda ni potoval samo po ZDA, ampak je bil večkrat tudi v Kanadi, v Argentini in v Evropi.

Dne 29. julija 1949 je obiskal Slovence v Kanadi in sicer v Torontu in v Montrealu.

Dne 12. oktobra 1949 je škof Rožman odšel na prvo misijonsko potovanje v Argentino, kjer je ostal pet tednov. Obiskal je poleg Buenos Airesa in okolice še Rosario, Córdoba, semenišče v San Luisu, Mendozo, Bariloče, Comodoro Rivadavia, Neuquén, Miramar, Chapadmalal in Mar del Plato. Nato je odletel še v Čile in v Ekvador.

Dne 26. oktobra 1950 je škof Rožman na povabilo slovenskih duhovnikov v zamejstvu obiskal

Rim, da bi prisostvoval razglasitvi verske resnice Marijinega telesnega vnebovzetja. Ob tej priložnosti je po javni avdienci govoril s papežem Pijem XII. in mu izročil življenjepis Lojzeta Grozdeta, dijaka in člana KA, ki so ga komunisti na novo leto 1943 mučili in umorili.

V začetku leta 1952 je škof drugič obiskal svoje vernike in rojake v Argentini, kjer je dne 13. januarja 1952 posvetil enajst slovenskih mladeničev za duhovnike. Tudi je ponovno obiskal Slovence v Mendози, v San Luisu, Rosariju, Lanusu in v Ramos Mejía.

Pet let po omenjenem drugem obisku je škof Rožman dne 8. novembra 1956 tretjič obiskal Argentino, kjer je ostal do 22. aprila 1957. Tedaj je podelil mašniško posvečenje dvema slovenskima diakonomu, blagoslovil „Slovensko hišo“, delil otrokom prvo sv. obhajilo in podelil zakrament sv. birme 378 dečkom in deklicam. Blagoslovil je tudi temeljni kamen za slovensko cerkev v Lanusu in za Baragovo misijonišče. Obiskal je tudi Čile.

Kmalu po povratku v Cleveland se je škof podal dne 31. maja 1957 v Evropo. Začel je svoje misijonsko delo med Slovenci v Angliji. Nato je obiskal Slovence v Franciji, Belgiji in na Nizozemskem. Potem je odšel v Nemčijo, kjer je dne 21. julija 1957 v slikovitem nemškem Marijinem sveetišču v Kevelaerju obhajal svojo

zlato mašo. Preko Švice in Južne Tirolske je nato odpotoval v Rim, kjer je ponovil svojo zlato mašo.

Iz Rima je dne 10. avgusta 1957 odpotoval v Fátimo.

Marija naj da kakšno znamenje...

V Fátimi je škof Rožman doživel nekaj posebnega, kar je pozneje pripovedoval dr. Mihi Kreku, ki je ta razgovor zapisal in ga poslal dr. Kolariču. Ker bo to bralce Duhovnega življenja gotovo zanimalo, posnemamo iz Krekovega pisma naslednje: Po povratku iz Fátime je dr. Krek vprašal škofa: „Kako pa je bilo potovanje? Ali ste kaj posebnega doživeli?“ Na to vprašanje je škof

Rožman med drugim odgovoril:

„Tam v Fátimi pa je bilo takole: Tistega dne zjutraj sem rekel Mariji, da imam ta dan prav posebno prošnjo. Prosim jo, naj mi na kak način pokaže, da kakšno znamenje, naj mi odgovori na vprašanje: Ali smo katoliški Slovenci med vojno in revolucijo ravnali prav ali ne? To me je namreč hudo mučilo. Ne morda zaradi komunističnih sodb in obsoj, pač pa toliko bolj zaradi strašnic nesreč, ki so nastale in deloma še trajajo. Vse tisto jutro sem prošnjo ponavljal: med molitvijo, pred sv. mašo in med sv. mašo in potem kar naprej. Vedno bolj sem postajal nestrpen in sem silil in prosil: Marija, usli-

ši me, daj mi znak, saj veš, kak reவேž sem v negotovosti. Čim daļj sem o tem mislil in sam v sebi govoril, tem bolj me je vsega obšlo hrepenenje, da si moram to izprošiti; prevzela me je neka nuļjna želja, kar gnalo me je nekaj, naj še in še silim in prosim. In sredi tega prosečega pogovarjanja z Marijo, sredi ponavljajna moje prošnje, sem opazil, da so roke, ki sem jih sklenil v molitvi, nekam osvetljene, da je na njih neki pramen močnejše svetlobe, ki se je bleščala v lahni modrini. Ozrl sem se in videl, da je ista modrina padala tudi po talarju. Moja prednja stran je bila v tej svetlobi. Tedaj mi je šinilo v spoznanje: Marija me je uslišala. To je znamenje, da smo delali prav. Spet sem se ozrl okoli. Sinjina v izredni svetlobi se je za spoznanje še bolj zasvetila in potem je ni bilo več. "Še to je škof Rožman pristavil: „Nič ne pravim, kaj je to bilo. Le to trdim, da se je tako zgodilo.“

Drugič v Evropi

V letu 1958 je škof Rožman drugič obiskal Evropo z namenom, da obišče tudi tiste kraje, ki jih prvič ni mogel. Dne 4. aprila 1958 je prispel v Pariz, potem pa je obiskal skoro vse kraje v Franciji, kjer je bilo kaj Slovencev. Obiskal je tudi Lurd, kjer se je srečal s slovenskimi romarji. Iz Lurda se je vrnil v Pariz in nato odpotoval v Avstrijo, kjer je

obiskal begunce v Spittalu, v Linz-Asten-u in v Salzburgu. Ustavil se je tudi v svoji rojstni župniji Šmihelu ter obiskal tudi druge kraje na Koroškem in Tirolskem. Bil je tudi v Münchnu, v taborišču Dachau, v Strassburgu in Parizu.

Rožmanov zavod

Velika Rožmanova skrb v vsem njegovem bivanju v tujini so bili njegovi bogoslovci.

Vprašanje sloveskih bogoslovcev se je kmalu po koncu vojne rešilo tako, da sta slovensko begunsko semenišče in teološka fakulteta začeli delovati v salezijskem zavodu pri Padovi. Nato se je teološka fakulteta selila v Praglio, pozneje v Brixen. Leta 1948 pa se je preselila v Argentino, najprej v San Luis, nato pa v svojo lastno stavbo — v Rožmanov zavod v Adroguéju. V Argentini je bilo vse finančno breme semenišča na škofovih ramenih. Pri duhovnikih in vernikih je prosjačil, da je lahko vzdrževal zavod. S takimi žrtvami zgrajeno semenišče je bilo škofu v veliko veselje. Tukaj se je počutil doma. Bil je na svojem, kakor je večkrat rekel.

Toda škof Rožman ni skrbel samo za svoj zavod v Adroguéju, ampak je delil dobrote tudi drugim potrebnim. S podporami, ki jih je dobival od duhovnikov in vernikov, je podpiral duhovnike brez dohodkov, bogoslovce, dija-

ke, bolnike, invalide, ki niso mogli iz Evrope, in druge. Rožmanova zasluga je tudi bila, da so goriški Slovenci dobili pri ameriških Slovencih posojilo 9000 dolarjev za Katoliški dom. Od te vsote je škof sam dal 2000 dolarjev.

Bolezen

Dr. Kolarič govori na več mestih tudi o škofovi bolezni. Silno delo, ki ga je škof Rožman opravljal dan na dan v Ameriki, in neprestana utrudljiva potovanja po Ameriki in po svetu so zrahljali škofovo zdravje. Prvi znaki bolezni so se pokazali že leta 1955 v San Franciscu v Kaliforniji. Vendar se mu je tedaj zdravstveno stanje kmaluboljšalo in je odšel zopet na dolgo pot v Argentino. V Buenos Airesu pa se je bolezen ponovila in se je moral zateči v bolnišnico. Ko je postal boljši, pa je kljub zdravniškim navodilom, da naj več počiva in naj ne dela dolgih potovanj v avtomobilu, kmalu zopet začel delati z vso paro in to pri silni vročini, ki je tedaj bila v Argentini.

Bolezen se mu je ponovila tudi na potovanju po Evropi, kjer je bil večkrat silno utrujen. Prevozil je okoli 10.000 km z avtomobilom kljub zdravniškemu nasvetu, da naj tega ne dela.

Ko se je škof Rožman vrnil s tretjega potovanja po Evropi v Ameriko, je bil zopet močno zaposlen z birmovanjem, pridigami,

tridnevniciami, pogrebi in drugimi opravili. V Torontu je opravil svoje zadnje duhovne vaje. V februarju 1958 je vodil misijon v nemškem jeziku za Kočevarje v New Yorku. Je pa bil tedaj že tako slab, da je ta misijon le s težavo opravil; enkrat je na prižnici celo obnemogel.

Čez deset dni je zopet odšel na nov misijon v Montreal. To pa je bil zadnji misijon. Pozneje je opravil še nekaj obiskov, imel duhovno obnovo za slovenske duhovnike v Minnesoti, obiskal Lemont in se vrnil v Cleveland, kjer je v dnevnik zapisal: „Skrajno utrujen“. Bolezen se je ponovila tako, da več dni sploh ni mogel maševati. Za 30-letnico, ko je bil posvečen v škofa, je komaj zmožgel darovati mašo v svoji sobi. V pismu kanclerju Jagodicu je zapisal, da je „za 30-letnico opravil najtežjo mašo v vsem svojem življenju.“

Ko se mu je zdravstveno stanje zopet nekolikoboljšalo je dne 2. avgusta 1959 obiskal Slovenski dan, ki je bil na pristavi Društva sv. Jožefa. Njegov govor ob tej priložnosti je bil njegov zadnji govor.

Odhod v večnost

V začetku oktobra 1959 se je zdravstveno stanje škofu Rožmanu tako poslabšalo, da je moral dne 26. oktobra oditi v bolnišnico, kjer se je moral dati operirati dne 11. novembra. Po opera-

ciji pa je bilo škofovo stanje vedno slabše. Dan pred smrtjo ga je obiskal zlatomašnik Anton Merkun. Škof je bil tedaj še pri zavesti ter je obiskovalcu s tresočim glasom naročil: „Molite zame in molite za moje preganjalce, zaradi katerih moram toliko trpeti! Molite žalostni del rožnega venca!“ To je bila duhovna oporoka škofa Rožmana.

Dne 16. novembra 1959 ob tri četrt na štiri zjutraj pa je prenehalo biti škofovo srce. Bolniški kurat Mihael Rosztas mu je zatisnil oči in rekel: „Umrli je svetnik.“

Škofovo truplo so položili na mrtvaški oder v cerkvi sv. Lovrenca v njegovem škofovskem ornatu. Na vsaki strani so stali po trije svečniki s prižganimi svečami, pred krsto je stala mizica, na njej kelih, mašna knjiga in vijolična štola, ob truplu pa je bila škofovska pastirska palica.

Od 18. do 21. novembra je bila v cerkvi sv. Lovrenca pobožnost posebne vrste. Procesija ljudi pred krsto je trajala nevzdržno tri dni. Ljudje so molili križev pot, rožni venec, prepevali žalostinke, psalme in druge nabožne pesmi.

V soboto 21. novembra so prepeljali škofovo krsto v stolnico sv. Janeza Evangelista. Stolnico so do zadnjega kotička napolnili Slovenci pa tudi Amerikanci. Navzočih je bilo okoli 80 duhovnikov. Pogrebno pontifikalno mašo je daroval clevelandski po-

možni škof John J. Krol, druge pogrebne molitve pa je opravil nadškof Joseph P. Hurley, bivši papeški nuncij v Beogradu. Globok žalni govor je imel Alojzij Baznik, župnik fare sv. Vida v Clevelandu.

Krsto s truplom pokojnega škofa so nato odpeljali v Lemont — k Mariji Pomagaj na ameriške Brezje, kjer je bil dne 23. novembra 1959 pokopan na samostanskem pokopališču.

Odmev škofove smrti

V zadnjih odstavkih svoje knjige popisuje njen avtor dr. Kolarič odmev škofove smrti med Slovenci po vsem svetu. Povsod so se vršile slovesne zadušnice, žalne seje in žalni sestanki. Vsi zamejski in zdomski slovenski in tudi mnogi drugi časopisi so prinesli spominske članke o pokojnem škofu.

Od vseh strani so prihajala sožalja. Papež Janez XXIII. je poslal sožalno brzojavko msgr. Omanu. Sožalje so izrazili vsi ameriški kardinali, nadškofje in škofje. Tudi krško-celovski škof dr. Josef Köstner je poslal sožalno brzojavko msg. Omanu in škofu Antonu Vovku v Ljubljano. Msgr. Oreharju pa so izrazili sožalje kardinal Caggiano in mnogi argentinski škofje. Slovenskim vernikom v Torontu je izrazil sožalje torontski nadškof kardinal James C. Mc Guigan. Poleg duhovnikov je izrazila sožalje tu-

MOLITVENI NAMEN ZA APRIL

Splošni: Da bi kristjani praznovali nedeljo, Gospodov dan, kot se spodobi za tiste, ki verujejo v vstalega Kristusa.

Misijonski: Za domačo duhovščino mladih Cerква.

di vrsta slovenskih laikov iz vsega sveta.

Kako pa je žalovala Ljubljana? Dr. Kolarič je o tem objavil v knjigi poročilo „Ameriške domovine“, ki piše med drugim tole: „Medtem, ko je tujina izkazovala velikemu pokojniku vse časti in priznanja, je bila domovina zavita v molk. Časopisje in radio v Sloveniji sta o smrti molčala. Ko je poklical župnik Baznik v Clevelandu preko telefona škofa Vovka v Ljubljani, so mu od tam odgovorili po šestih urah čakanja, da tega imena ni v telefonskem imeniku. Ko je župnik nato zahteval škofijski ordinariat, je dobil enak odgovor. Nato je poslal v Ljubljano brzojavko, ki so jo škofu Vovku izročili istočasno z vladno odredbo, da ne

sme opraviti za pokojnim nobene javne molitve, da ne sme dati zanj zvoniti, da sploh na noben način ne sme vernikom in duhovščini sporočiti smrt pokojnika in ga priporočiti v molitev.“

Zaključek

Mnogi smo škofa Rožmana osebno poznali. Vendar pa nam šele ogromno in vsega priznanja vredno delo dr. Kolariča daje pravi vpogled v življenje tega velikega škofa, gotovo največjega, kar jih je imela ljubljanska škofija v svojih 500 letih obstoja.

Letos v novembru bomo obhajali 19-letnico škofove smrti. Naj za to priložnost ponovimo besede velikega škofovega častilca in prijatelja, pisatelja Karla Mauerja, ki jih je spregovoril ob prvi obletnici škofove smrti — besede, ki veljajo še danes:

„Mislim, da vsi molimo zanj. Na svidenje v vicah, je rekel, ko je praznoval svojo zlato mašo. Toda sam osebno ne morem drugače, kakor delam. Molim zanj, kakor mi vsi molimo. Še več — molim k njemu. Človek, ki je trpel molče dolga leta, ima vendar zaklade, ki jih more danes deliti med slovenske ljudi. To nagrmdeno trpljenje, ki ni nikoli zagorelo v jezi, mar ne more biti v blagoslov slovenskemu človeku? Prepričan sem, da more storiti več, kakor mi v času z vsem svojim delom.“

(Konec)

Ob 75 letnici dr. Tineta Debeljaka

Zvedel sem, da bo koncem aprila praznoval pisatelj in književni zgodovinar, pesnik in kritik, predsednik Slovenske kulturne akcije, član uredništva Svobodne Slovenije in član Narodnega odbora za Slovenijo, univerzitetni profesor dr. Tine Debeljak petinsedemdesetletnico svojega rojstva. Takoj sem sklenil, da se ga naša revija Duhovno življenje za to priložnost mora spomniti, saj je njen sotrudnik tudi že trideset let, že od prvih števil leta 1948, ko je na dan sv. Jožefa 19. marca prišel v Buenos Aires in ga je takoj angažiral za list tedanji urednik msgr. J. Hladnik, njegov sošolec še iz ljudske šole. Poiskal sem ga neki četrti, ko je prišel na redno tedensko sejo Svobodne Slovenije, pa se me je otepel in ni hotel nič slišati o tem. Še in še sem skušal priti na pogovor z njim, pa mi je vedno ušel. Obljubiti sem mu moral, da ne bom več prinesel njegovega portreta, ki je bil zadnje čase dvakrat zaporedoma v listu, in po posredovanju njegove gospe sem prišel z njim na kratek pomenek v prostorih SKA v Slovenski hiši.

Ob vsakem življenjskem jubileju se navadno jubilanta najprej vpraša po njegovem začetku, po njegovem „gnezdu“.

Skušal bom biti kratek in se bom omejil bolj na to, kar naj bi tak list, kot je Duhovno življenje, predvsem zanimalo. Rodil sem se v tisočletnem mestu Škofja Loka 27. aprila 1903. leta, v

starodavni hiši z več kot meter debelimi zidovi tik zraven uršulinskega samostana. Mama je bila iz „purgarske“ loške družine znanih Hafnerjev, mesarjev in gostilničarjev, z meščansko šolo pri uršulinkah in je gospodinjala stricu župniku v Istri. Znala je hrvaško, nemško in laško. Oče pa je bil kmečki fant iz visoke hribovske vasi Na logu nad Visokem v Poljanski dolini, ki ni nikdar obiskoval ljudske šole, začel zgodaj služiti, najprej kot poganjač telet k mesarju, potem je bil postiljon, ki je vozil pošto iz mesta na kolodvor, bil vojak in oficirski kuhar, pa se potem priženil na branjerijo Pod nune, kjer je imel tudi peko „domačega kruha“. Prva žena mu je umrla in prvi otrok tudi. Nato se je kot vdovec poročil z mojo 21-letno mamo, s katero je imel 11 otrok: tri fante in osem deklet. Jaz sem srednji. Branjerijo je razširil v „trgovino z živili in deželnimi pridelki“, to je: prekupčeval je na debelo žito, krompir, moko, gobe, fižol itd. in postal ugleden meščan, ki bi bil že zdavnaj župan, ko bi bil pismen, tako pa je bil cerkveni ključar, občinski odbornik, uradni cenilec... Mati mu je vsak dan prebrala dnevno časov-

Dr. Tine Debeljak in njegova gospa Vera roj. Remec v krogu svojih dvanajstero vnukov, otrok Debeljakovih hčerk ge. Metke, poročene z arh. Juretom Vombergarjem, ter ge. Jožejke, poročene z ing. Jožetom Žakljem. V gornji vrsti z leve na desno: Andrejka V., ga. Vera z najmlajšim Martinkom Ž., jubilant z Veroniko V., Ivan V. — V spodnji vrsti sede: Janez Ž., Mojca V., Olga Ž., Anica Ž., Marko V., Helena Ž., Lučka V. in Martica Ž. (foto Jure Vombergar).

pisje Slovenca, pa Domoljub, Bogoljub itd., vse „naše“ liste. Oče je bil ponosen, da mu je še škof Jeglič umival noge! In otroci smo bili naročeni že od mladih nog na svoje mladinske liste. Pri nas se je veliko bralo in vsi smo delali v Prosvetnem društvu od mladih let. Oče je hotel, da vsi otroci študirajo: vsi trije bratje smo bili v škofovih zavodih, vse sestre so končale učiteljišče ali trgovske šole. Oče je postavil tudi znamenje Lurški Mariji v stopnišče nunske cerkve, ki ga je o-

skrbovala naša hiša. Mati mi je umrla v 64. letu, oče v 86., ko sem bil jaz že v Argentini. Najstarejša sestra je bila zadnja loška „mati županja“, brat pa namestnik državnega poslanca ravnateljja Dolenca in je bil zaprt v Begunjah. Vidite, takšno je bilo moje „gneздо“, iz katerega sem izšel pred 75 leti. Nismo bili lačni, živeli pa smo zelo skromno, ob moki in pridelkih domačega vrta, komaj dvakrat tedensko malo mesa, saj nas je bilo (po smrti dveh sestra) redno s hlapcem in

deklo, petnajst okrog mize! Da smo mizo spravili v majhno kuhinjo (kjer je bilo še zidano ognjišče!), je oče izdobil za več kot pol metra široki zid; sicer pa smo se otroci s krožniki umaknili najraje na stopnice: polno nas je bilo do prvega nadstropja! Lepa mladost! Verska vzgoja. Ko je zazvonilo opoldan, je oče v trgovini na glas zmolil angelsko češčenje, potem pa prodajal naprejš.

Kot ljudskošolski učenec in pozneje dijak sem bil ministrant pri nunah, „muck“, kakor smo rekli, ter sem vsak dan stregel „gospodom očetom“ Nadrahu, pozneje proštu Čerinu. Kadar je bil na počitnicah, tudi staremu slepemu graškemu profesorju dr. Stanoniku, ki je bil Jegličev tekmeč za ljubljanskega škofa. Pred mano je bil tak „muck“ pisatelj Jan Plestenjak, za mano njegov bratranec torontski župnik J. Kopač.

Zanimalo bi nas, kako ste preživeli škofijsko gimnazijo v St. Vidu?

Oče je nekaj mislil, da bi me dal v Marijanišče, ker je bil dober znanec s prelatom Kalanom. Bil sem že sprejet. Če bi šel tja, bi bil sošolec sedanjega metropolita Pogačnika, pa našega G. Malija. Ker pa sem l. 1914 — ob začetku prve svetovne vojne — stopil v zavod, mi je bil vodja poznejši škof svetniški dr. Gnidovec, razrednik pa prof. Luka Arh.

Drugi profesorji: dr. Ratajec, dr. Jere, F. Omerza, J. Kržišnik, dr. Samsa, ravnatelj A. Koritnik, pa seveda dr. Breznik, ki je imel največji vpliv name in me je še posebej privilegiral: v zadnjih letih sem hodil k njemu v sobo brat prepovedani Ljubljanski zvon. S šolo nisem imel težav, tudi ne v matematiki, dasi sem se je bal. Bil sem večkrat odličnjak, pri maturi tudi. Latinsko maturitetno nalogo iz Vergilove Eneide o Lelju krmarju sem prevedel v — heksametrih. Večje težave sem imel po vzgojni strani. Ne v nižji gimnaziji, razume se. V najlepšem spominu mi je od prefektov idealni Anton Komljanec, takrat urednik brošure ob dr. Krekovi 50-letnici in orlovske Mladosti, ki me je navdušil za slovanske jezike in me naučil prve cirilice-bolgarske. Nikakor pa nismo imeli radi Jos. Šimenca, ki sem ga pozneje kot „gospoda očeta“ v Loki in kanonika v Ljubljani spoštoval kot enega najbolj izobraženih Slovencev in ga po vojni celo občudoval kot junaka. Drugi prefekti so mi bili dr. Žerjav, dr. Jaklič, dr. M. Stanonik in seveda K. Gross in menda še sedaj živeča Kovač in Selan (Matic). V višji šoli sem spadal med „upornike“, reformatorje, saj sem bil med tistimi, ki smo škofu Jegliču predlagali reforme v vzgoji. A. Vodnik, M. Miklavčič in jaz smo mu izročili „peticije“, da hočemo brati tudi napredne liste (Zvon), da nas puste brez nad-

zora v gledališče, na sprehod... Škof nas je vzel resno, nas zaslišal in nam celó odgovoril, da si negativno. Toda proti pravilom sem se pregrešil šele v sedmi in osmi šoli pod vodjem tržaškim škofom dr. Karlinom, ki pa je bil — kot Ločan — moj zaščitni. V sedmi šoli, ko sem iz protesta, ker me ni pustil za sv. Valentina (pustne počitnice) k zobozdravniku v Ljubljano (vedoč, da bi šel v Loko po potico!), a sem potico dobil po drugih dveh, katerima sem se hotel zahvaliti s tem, da sem jih povabil po večerji — v šentviško gostilno k Jagru, pa sem padel v roke — prof. Hybašku in je bil — halo! Tedaj sem najel že stanovanje v Kranju, pa sta intervenirala Jalen in Finžgar, da so me obdržali v zavodu, seveda z vzgojnim redom „popolnoma nezadosten“. In nato v osmi šoli zaradi — mojih pesmi, priobčenih v Domu in svetu, ki so budile pohujšanje pri duhovščini: „In ta naj bo študent zavodski!“ Spet sem bil popolnoma nezadosten, a vendar sem ostal z zagotovitvijo, da sem Vogelfrei: naj delam, kar hočem, izključili me ne bodo. „Moje očeto vsko srce mi ne da, da bi vas zdaj pred maturo izključil, saj veste: tudi jaz sem Ločan!“ mi je rekel škof. Tako sem sklenil zavodsko vzgojo s popolnim neuspehom. Pozneje mi je dr. Gnidovec — že skopljanski škof — ob obisku v Ljubljani rekel: „Že v mojem času smo vas mislili izklju-

čiti, pa bi se zmotili, kot vidim danes.“

V zavodu sem začel pisati. Bil sem urednik Jutranje zarje in potem Domačih vaj, dokler nisem izgubil zaupanja vodstva in sem uredništvo dal nato Ukmarju, glasbenemu kritiku. Pisal sem vanje pesmi, prozo, literarne kritike in prevode iz ruščine. Tudi sem že tiskal v Zori (ur. Velikonja) in v Zori-Luč, pa menda v Ameriškem Slovencu, kamor je prispevke pošiljal dr. Trdan. Menda sem bil prvič tiskan l. 1919. Skoraj bo tega 60 let! In seveda sem v osmi šoli bil že — dominsvetovec s celo stranjo pesmi.

Veliko sem nastopal pri zavodskih javnih nastopih. Kot nižješolec sem imel predavanje „Marija v slovenski književnosti“; po akademiji me je dal poklicati k sebi direktor muzeja dr. Mantuani in mi čestital. Igral sem pri Ajshilovi Orestiji žensko-prerokinja Kasandro in je o tem poročal v Slovencu dr. J. Debevec. Tudi pri Shakespearovem Cezarju sem kreiral Marka. Toda gledališko ustvarjalnost sem „razvijal“ šele kot študent pri loškem „Prosvetnem društvu“.

No, to bi me zanimalo, kako ste študenti delovali „med ljudstvom“?

Po prvi svetovni vojni smo imeli v Loki delovno študentsko skupino, ki je bila že v sred-

nješolskih letih močno, vodilno angažirana pri Prosvetnem društvu. Gledališče sva vodila Lojze Finžgar, poznejši univ. prof. jurist in Prešernov odlikovanec, in jaz, pevski zbor in orkester prof. dr. P. Blaznik, škofjeloški zgodovinar, organizacijo in administracijo prof. F. Planina, inšpektor in pisec potopisnih knjig (ta dva zadnja sta danes oba častna meščana Škofje Loke; deloma sta bila v študentovskih letih pri markiranju prvih turističnih poti na Lubnik in Ratitovec), potem inž. Gustel Sušnik, poznejši ravnatelj Saturnusa, ki je prenovil oder, pa poznejši ravnatelj nebotičnika Lojze Hartman, naš najboljši igravec in pevec. Ti in drugi smo razvili izredno živahno prosvetno delo, kot ga bržčas ni bilo več pozneje v Loki. Sami smo pisali izvirne igre in jih uprizarjali: Finžgar igro Gore, jaz sem priredil npr. Hauptmannove Tkalce, prevedel Moliera (Namišljeni bolnik), Wieserja Judito itd. Podpirali pa so naše delo škofjeloški kaplani, kot so bili nepozabni Filip Terčelj pa Anton Anžič, Ciril Milavec in drugi, tudi staro-loški kaplan Janez Jalen, v kate-rega stanovanju sem kot petošolec odkril zavrženi rokopis igre Dom, ki jo je potem on z nami spravil na oder (takrat sem prvič nastopil na odru v vlogi prof. Škrjanca). Od tam je šel Dom čez ves svet. V zadnjih srednješolskih in potem akademskih letih smo igrali vsakih štirinajst dni

izbran repertoar avtorjev, kot so bili Shakespeare (Sen kresne noči), Moliere, Hauptmann (Voznik Henšel, Tkalci), Tolstoj, Grillparzer (Prababica), vse slovenske od „Matička“ pa do prvih uprizoritev še iz avtorjevega rokopisa (Jalen: „Dom“ in Lojze Finžgar: „Gore“). Imel sem vabila vseh teh predstav hranjena, pa so se izgubila. Čudno, da jih nihče še ni „rekonstruiral“ za Loške razglede. Bila bi lep pendant h Koblarjevemu gledališču v Železnikih, ki je bil nam za zgled. Kot študenti nismo ostajali v nedeljo v Ljubljani, temveč igrali v Loki, pa še med tednom smo prišli k skušnji — pa vkljub temu študirali. Zlata doba loškega društva, ki ga ni več! Le zgodovina danes lahko samó izpričuje, kakšen idealizem in „delo za narod“ je vodil našo mladino pred petdesetimi leti!

Kakor vidim, niste zanemarljivi univerze in znanstvenega in umetniškega dela?

Vpisal sem se na slavistični del ljubljanske univerze, kjer sem vpadel v skupino učencev prof. Prijatelja, ki me je najbolj prevzel. Če je bila prejšnja prva generacija R. Kolarič, M. Rupel, A. Bajec, J. Šolar, „naši čitankarji“, Ramovševa, smo bili naslednji: A. Kacin, A. Ocvirk, A. Slodnjak, S. Kosovel, Anica Kosovel, A. Gspan, F. Vodnik, C. Debevec, S. Jan, Košak itd., Pri-

žatelj, dočim sta se Silva Trdinova in M. Boršnikova že bolj nagibali k naslednji — Kidričevi, kamor so spadali B. Kreft, Bor, Ingolič itd. Po enem letu sem šel na svoje stroške na Češko na praško univerzo, kjer sêh bil med drugimi domač učitelj pri prof. M. Murku, pa sem poslušal tudi vélikega kritika F. Šaldo in druge, in pripravljajl prevode Machovega Maja in Erbenovih Kitic, pa študiral Brezino in sploh češko literaturo od početka do konca (Wolker). Vrnil sem se v Ljubljano, čeprav me je prof. Murko hotel zadržati v Pragi, ter diplomiral študije l. 1927, ko sem šel k vojakom kot neborec. Medtem sem dobil štipendijo za poljsko univerzo v Krakovu, kamor sem odšel drugi dan po razglasu kraljeve diktature in ostal eno leto in pol, kjer sem imel tudi lektorat za slovenščino na univerzi. Tam sem se izpopolnjeval v poljski literaturi in slovan-

ski sploh. Vrnil sem se v krizi nezaposlovanja profesorjev in prosil za službo profesorja. Méd tem sem prevzel uredništvo Doma in sveta skupno z dr. A. Vodnikom in dr. R. Ložarjem, v upanju, da bom ostal v Ljubljani, za kar sta me priporočila tako prof. Prijatelj kot prof. Kidrič. Toda nastavljen sem bil na gimnazijo — v Črno goro, v Nikšić. Tam sem ostal do konca l. 1934, ko sem podal ostavko na profesorsko službo. Tega leta sem napravil izpit za pravega profesorja in se oženil. Po smrti kulturnega urednika pri Slovencu L. Globiča so mi ponudili to mesto in sem ga sprejel. Dan odpusta iz državne službe nosi datum 30. januarja 1935 — pomemben dan smrti moje mame. Tako sem postal kulturni urednik Slovenca, kar sem ostal do odhoda iz Slovenije 5. maja 1945.

(Bo še)

Po besedah škofa Rožmana je tisk močna vez med izseljenci in če se kak denar obrestuje, se tisti, ki ga damo za dobro knjigo in dober tisk. Tisk nam posreduje poznavanje življenja in skrbi za pravega duha življenja ter nas združuje v pravo človeško družino. Iz skušnje vemo, kako so bili nekateri zbegani v dobi okupacije, ker so jim Nemci presekali zvezo z živo ali tiskano besedo pastirjev, in kako doživljamo v teh časih usoden vpliv napačno usmerjenega tiska v katoliških krogih vsega sveta.

Tudi za nas je nevarno, da se naveličamo trdega boja za resnico ali zapademo le tvarnim skrbem, če ne bi imeli stalne vzpodbude verskega in splošnega tiska v naši skupnosti. Starši naj vzgojijo otroke, da bodo z veseljem brali prav slovenski tisk, kakor jim je pred 20 leti priporočil na taki prireditvi škof Gregorij.

Od nas vseh je odvisno, da bomo vzdržali z vsemi žrtvami pri izdajanju in naročanju našega tiska v težavah gospodarskih razmer. Ne odpovedujte listov in tisti, ki morete, dajte kaj več kot naročnino.

Msgr. Anton Orehar
na prireditvi Duhovnega življenja 29. januarja 1978

Večer ob kresu

Vse je bilo pripravljeno.

Čakala je visoka koničasta grmada, ki so jo tri dni pripravljali, vejo za vejo prinašali ter prislanjali ob notranji trdni stržen, da bo imela lepo obliko. Kakor bi bili zidali stožčasto piramido.

Otroci so nocoj hitreje kakor po navadi odmolili večerno molitev ter se prerinili skozi cerkvena vrata. Od tam se valijo zdaj kot v procesiji h grmadi. Cerkev se je izpraznila, Marija je ostala sama v svoji žalosti na oltarju in meč ji para materinsko srce. Pa ona jih razume in jim nič ne zameri. Pusti jih iti h grmadi: njej so zapeli večerni pozdrav, zdaj jih čaka veselje.

Večer je legel na čisti gorski svet, sivkasto nebo modrí in použiva sončno zarjo, ki v razkošni barvitosti kljubuje nad hribi. Zvonik osamele cerkvice sili kvišku, kakor bi hotel šepetati v večerni čas zadnje molitve.

Prve zvezde se boječe prižigajo. Utripajo z višine in vsemu stvarstvu prinašajo počitek.

Vse, s čimer se je bahal sončni dan, vse je padlo v senco noči. Ošabno razkazujoče se gorske rože, ki cveto po tratah in se ponujajo ob obrobkih poti in cest — kje je zdaj vaša vablji-

vost, presenečenje, bahata kima-vost? Žarenje cvetja in vonljivost deviških čašic — vse je posrkala noč. Trave in nežno grmičevje, ki te kliče in priklepa nase s svojim dehtenjem — vse počiva in oživlja moči za nov sončni dan, ki bo odgnal temino noči. In pesmi ptičev, ki v nepreštetih in nikoli dognanih melodijah slavijo Stvarnikovo delo in tešijo človekovo hrepenenje po lepoti, so stisnili glavice pod perutke in trudni onemeli. Za vse je Bog poskrbel: čas dela jim je določil in s počitkom jih je nagradil.

Še drevje, ki obkroža ta dišeči gorski svet, je zadremalo. Sapi-ce, ki so ga ves dan vrtinčile in vlivale življenje vanj, so se pomirile. Nočne vile in škrati so jim ukazali mir...

Lep večer bo nocoj. Še rahlo zamolklo oprijemanje vozil ob črno cesto, ki se krade sem ter tja do nas, bo zamrlo, ko se bo prebudilo sto mladih src ob grmadi in dvignilo veselo pesem v noč.

Drobno mežika na visokem grebenu lučka ob televizijski anteni. Le za dobro ped v levo, na skalnati grbi, štrli kvišku konica Mástila: nihče ga ne vidi več v mraku, le slutimo ga. Tolikokrat smo

se povzpeli do tja, ga kot doseženi cilj pozdravili ter od tam občudovali raztegnjeni svet, položen v širine in daljave naokrog. Kako čudovito je Bog natrosil blagoslovljeno lepoto! Srečen človek, ki jo vidi z lastnimi očmi in mu jo je dano občudovati in srkati vase! Prazno pa more biti srce, ki je ne ujame v svoje utripe, in žalostne oči, ki se ne napajajo v njenem veličastju!

Gledamo in nehote sanjarimo: tam onstran tega drevja je v večer potopljena Capilla del Monte. Svetle luči ji dajejo videz dneva in živost po cestah mu podaljšuje življenje. Stegneš roko in se bojiš, da bi zadel ob hrbet Urritorrea, ki je povezana za njo. Raztegnjeni hrbet Gemelos se dotika v baržunasto sinje nebo in raste tja ob dolini Punille. Vse to hribovje se vleče proti mestu La Falda, kjer je shranjen božji blagoslov v cerkvi na vrhu, in preko veselega Cosquina seže v Carlos Paz, ki oživi šele na večer. Potem preko Córdobe preletiš dolg ravninski svet in že si trčil ob obronke velikega mesta. Tam te čaka dom...

Kako ste hitre sanje, kam ste nas pripeljale! Vrnimo se: tu stojimo trdno na zemlji in življenje kipi okrog nas. Sto src živi, se veseli in hrepeneče čaka, kdaj bo zažarela grmada — vzvišeno doživetje letošnjih počitnic.

Vse je pripravljeno! Zašiljena visoka grmada, drobna vesela srca, sveža sočna grla in hrepe-

neče oči, v katerih bo odseval ogenj.

Pesem v mladih prsih bo zakipela v večer.

V gručah stojijo okrog črne, na videz mrtve grmade in živo čelbljajo med seboj. Njihovo domače žgolenje je za nas, očete in matere, ki smo pomešani med njimi, praznik upanja v tem širokem svetu. Prisluhneš in dih domače vasi veje iz njega.

Znočilo se je. Nič več se ne vidimo med seboj, le utripanje src in ogenj duš čutimo. Zvezde plavajo visoko, zemlja pa diha pod žametno temino.

Droben plamenček je utripnil pod grmado in bliskovito švignil na vse štiri strani. Zagorelo je s plavkastim, nato vse bolj z rdečkastim plamenom. Žareča luč je padla na okoli čakajoče.

Vse se je zganilo. Dvesto ročic je zaploskalo, sto radostnih vzklikov se je izvilo iz grl. Zagorelo je v visoke, nacefrane plamene.

Prijeli so se za roke in se spletili v dolgo živo verigo, ki je objela ves prostor daleč okrog kresa. Zdaj so plesali v eno smer, spet v drugo, poskočni koraki otroških nog so se lovili v zraku. Bolj kot so se trgali visoki žareči jeziki kvišku, bolj razposajen je postal njihov ples. Pokanje in prasketanje plesočih ognjenih zubljev jim je dajalo silo, da je mлада kri kot novo vino zavrela in vzkipela. Njihova lica so bila ožarjena od plamenov, ki so jim segali do dna pričakujočih duš.

Mladost je gorela v njihovih srcih, mladost je prekipevala na razcvelih obrazih, mladost čistih duš se je prelivala čez ta veseli vrt, ki je bil nocoj ves njihov. Nihče ni pomislil, da bo ta večer kakor plemenita roža pognal korenine v nje in da se bodo v poznejšem življenju vračali k njej, jo koprneče iskali, kakor dober človek zahrepeni po najlepših trenutkih, ki jih je kdaj srečal.

Pesem, ki so jo peli, je bilo eno samo ubrano žuborenje grl, ki so ves dan čakala na ta trenutek: zdaj so jim zadrhtele vse strune, da se izpojejo, kakor jim ukazuje mladost. Pesem za pesmijo, nedokončana veriga blagozvočnega kipenja. To nepretrgano valovanje je napolnilo vrt in se razlilo še čez, do kamor je segel žar plamenov, in se odbijalo od rožnatih sten sanjajoče cerkvice. Stoletja, odkar stoji, nihče ni dramil njenega miru.

V nenehnih slapovih so lile pesmi: v nas so dramile topel dih po slovenski zemlji, po visečih nageljnih, po izvirih izpod skalce, po trsju, ki nabira vino, in po poteh, ki se vijejo pod okenca sladkih ljubic. Zdelo se nam je, da se je vzbočilo nad nami plavo slovensko nebo junijske noči in je visoko gori zagorela luč severnice, kažipot izgubljenim proti domu. A le za hip. Že smo bili spet pod svitom neznanih južnih zvezd, pod katerimi umirajo naše sanje...

Tedaj se je sesula grmada pr-

vič, da je še močneje puhnila sve-draste plamene v noč. Drobne iskre so se lovile tja čez krone drevja in ugašale v naročju teme.

Zdaj ga je dirnilo močno pri srcu. Njega, sivolasega učitelja, pa z mladostno dušo, da se ni mogel premagovati. Svojo mladost je zrl pred seboj, življenje se je ponavljalo pred njim. Prilezel je kot senca izpod temačnega drevesa ter se kot pastir postavil pred to čredo otrok, ki je čakala njegove besede. Lica so mu žarela, podobna lupini zrele oranže.

Vse se je umirilo, vse potišalo. Vse je uprlo oči kot v dobrega očeta.

„Draga mladina! Prisrčno te pozdravljam iz veselega srca, ker vidim, kako kipiš v radosti tudi ti!“

Tako jo je nagovoril in malo počakal .

„Gledamo goreči kres. Iz dračja, grmovja in ostankov lesa je sestavljen in gori, da nas obžarja na zunaj, a da nam posveti tudi v duše. Greje nas, da bi naša ljubezen do vsega dobrega in plemenitega bila zmeraj živa, nova in goreča.“

Nešetokrat so goreli kresovi v zgodovini našega naroda: naznanjali so težke ure, a tudi dneve zmagoslavja. Spomnimo se le na turške vdore v našo zemljo. Opozarjali so nas na nevarnosti. Goreli so ob narodnih in verskih praznikih: naznanjali so zmago

ljudstva ob majniški deklaraciji. Predvsem pa so bili kresovi znanilci Vstajenja. Vstajenja Sina božjega. Na velikonočno soboto so zagoreli po naših krajih in naznanjali ljudem zmago svetlobe nad temo, življenja nad smrtjo. Glejte: plameni kresa pomenijo prečiščenost, lepoto nad umazanostjo, čistost nad grdobijo, vstajenje iz greha. Vse snovno zgori, da se more vzpeti v čiste plamene, ki grejejo in razsvetlijo temno in mrz. In ti plameni silijo kvišku, kjer so nebo, lepota in Bog.

Predragi! Tudi mi moramo biti podobni kresu! Kjerkoli bomo, moramo svetiti, da nas bodo spoznali tisti, ki brodirajo po temi. Svetloba pa pomeni tudi upanje v dobro in plemenito, ki ga ne smemo nikdar izgubiti. Morame

greti kakor ta ogenj, kajti toplo-ta polni ljubezen, katere manjka v današnjem svetu. In končno moramo biti kresovi, da bomo z dvignjenimi glavami hodili v življenju kot svetilniki.

Draga mladina: kar ti morem najboljšega želeti, je to, da bi bila vedno in povsod svetla, čista in dobra, kakor so ti plameni.

Rasti v kresove! Bodi vedno kot kresovi!“

Žerjavica je že umirala pod odejico pepela. Klic učitelja je vedno bolj pronicel v mlade duše. Bodite kresovi... bodite kresovi!

Vse to je bilo daleč prelepo, da bi umrlo ta večer. Lepota je večna, kakor je Bog, ki jo je ustvaril.

Vsak Slovenec bi moral biti zadovoljen, da se je rodil kot Slovenec in ne kot član drugega naroda. To je osnova narodne zavesti, ki je tem bolj trdna, čim bolj človek spozna, kako globoko posega narodnost v njegovo bit in življenje.

Pojem slovenstva vključuje predvsem naš jezik, našo miselnost, naše živo slovensko čustvovanje in hotenje.

Slovenski jezik je izraz naše narodne individualnosti. Saj je umotvor, pri ustvarjanju katerega so sodelovali vsi člani naroda. Že po svojih glasovih, po skladnji in ustroju je izraz narodove duše. V njem je zapisana zgodovina rodu, ki ga govori, od pradavnine do današnjih dni. Vse, kar želi povedati resnično svojega, intimnega, more povedati samo v občilu, ki si ga je ustvaril sam v skladju z zakoni svojega duha. Zato je jezik vsem zavednim in kulturnim narodom svetinja.

Dušan Černe

Fevdalizem XX. stoletja

Druga polovica dvajsetega stoletja je med drugim značilna po svojem oporečništvu in uporih. Začelo se je v družini. Otroci so oporekali, odklanjali avtoriteto staršev. Ta miselnost, dvom v upravičenost avtoritete staršev v družini, predvsem avtoriteto očeta, ni bila spočeta v glavah otrok, sinov in hčera, ampak je bila posledica vzgoje, ki so jo pospeševali določeni psihologi in pedagogi s poudarjanjem, da je otroku potrebno dati čimveč svobode in prostosti. Bili so v veri, da je človek po naravi dober, pozabili pa na njegova nagnjenja k slabemu.

Otrokom so se pridružile pri oporekanju očetovi avtoriteti tudi žene. Značilno pri tem je, posebej v anglosaškem svetu, žensko osvobodilno gibanje, ki bi naj osvobodilo ženo moževe avtoritete v družini, dela v kuhinji in pri štedilniku. To bi naj pomenilo tudi enakopravnost. Žena ima pravico, da se svobodno odloča za materinstvo, če dela doma in skrbi za vzgojo otrok ali se pa odloči za delo izven doma, ima lastne dohodke in s tem gospodarsko samostojnost. S tem oporekanjem moževi avtoriteti osvobodilna gibanja žena niso dosegla za ženske nobene spremembe. Tudi izven doma, na delu v pisarni,

laboratoriju ali tovarni jih je velika večina podrejena avtoriteti moškega, mora izvrševati njegova navodila, obenem pa je postala še veliko manj neodvisna in svobodna; poslužili so se je še več za sredstvo spolnega uživanja in pornografije, za predmet propagande.

Po drugem vatikanskem koncilu se je začelo oporekati tudi v Cerkvi. Navodila in smernice za obnovo verskega življenja času in razmeram primerno so si nekateri začeli razlagati na različne načine. Vsled tega tudi avtoriteta papeža ni ostala nedotaknjena. Nastale so skrajnosti, progresivne in konservativne, kot dokazuje ta prim. Kunga in Lefebvra. Čeprav so različne, imajo enake posledice. To oporečništvo se sicer ni obrnilo proti Bogu, sejalo pa je dvome v Kristusovo božanstvo, ponekod pa se spremenilo v pravi upor proti svetnikom. So primeri, da su služabniki oltarja odstranili iz svetišč podobe svetnikov, le križa se niso upali dotakniti. Niso razumeli, da jim vsak svetnik pokaže svojsko pot življenja po veri, jim more biti vzgled in pomoč. Ostali so sami, in ker niso bili zmožni, da bi se vsaj toliko pogovorili s Kristusom kot Guareschijev don Camilo, so tudi sami zapustili svetišče in so

jih morali nadomestiti drugi. Nekateri od teh bi se radi vrnili, a še ni odgovora na vprašanje, če je možna pot nazaj.

Leto 1968 in naslednja prinesejo upor študirajoče mladine. Vse je treba uničiti iz protesta proti obstoječemu redu in potrošniški družbi, češ da je krivična in nečloveška. Zahtevali so smrt onih, ki so jo gradili. Veliko so kričali, nič pa vedeli, kaj naj nadomesti to, kar hočejo rušiti. Hippiji, uživanje mamil, gverile so se začele širiti predvsem v svetu zapadne krščanske civilizacije.

Pri oporekanjih, predvsem študentovskih, in gverilskih uporih je izgledalo, da je ostal neprizadet rdeči komunistični imperij vzhodne in srednje Evrope. Navidez je ostalo vse mirno, stalno, nespremenljivo. Izgledalo je, da je rdeči fevdalni družbeni red nedotakljiv, trden in stalen. Vsaj tako vero so imeli nosilci njegove oblasti in drugi mogočniki.

Rdeči fevdalizem

Ali imata srednjeveški fevdalizem in marksizem kaj skupnega? Poglejmo na kratko.

Fevdalizem je družbeni sistem, ki je vladal v nekaterih deželah Evrope od 9. stoletja do konca srednjega veka. Je to skupnost zakonov in navad družbenega življenja, po katerem višji gospod dodeli zemljo nižjemu. Živel so še v dobi naravnega gospodarstva in so bile vse javne in za-

sebne zasluge poplačane z delitvijo zemlje. To so fevdi, ki jih je kralj daroval podložnim velikam za izkazane usluge. Zemlja se ni dala v last, ampak samo v uporabo in užitek. Zemlja je namreč v smislu germanskega prava za lastnino skupnosti, za zastopnika skupnosti pa je veljal kralj (I. Ahčin, Socialna ekonomija I, str. 319).

Nosilci oblasti tega fevdalnega reda so to družbeno ureditev smatrali za nekaj stalnega, dokončnega. Graščaki so si postopoma podvrgli tudi še svobodne kmete. Podložniki so jim bili izročeni v milost in nemilost, večkrat so odločali o vsem njihovem življenju. Bremana in suženjstvo je bilo težko, zato upori v 15. in 16. stoletju.

Ta fevdalizem srednjega veka in marksizem naših dni imata več skupnih točk. Marksizem je produkt zgodovinske filozofije. Smatra, da so njegovi zakoni za urejanje družbenega življenja nespremenljivi, dokončni. Tako stojimo pred absolutnimi, nespremenljivimi normami marksizma, zaradi katerih mora izginiti svoboda mišljenja, prepričanja in iskanja, ker je prepovedana in zatrta po sili marksistične dilektike. Odpravil je tudi zasebno last proizvodjalnih sredstev.

Človekova svoboda je za vedno omejena zaradi teh nespremenljivih zakonov družbe, ki nikomur ne dovolijo misliti po svoje, ukrepati po svoje, iskati drugačnega,

novega, boljšega. Dialektika naj bi že odkrila vse najboljše, kar more obstajati, in izven tega odkritega ni nič drugega. Vse je že kot na dlani, pravico misliti pa imajo samo voditelji te družbe; za sebe so obdržali tudi pravico odločanja. Ideologija, vera voditeljev mora biti po sili tudi vera podložnikov.

V tem mehaničnem procesu družbenega razvoja, ki je gnan po zgodovinskih zakonih diktature proletariata in njegove revolucije, je človek izgubil vsako vrednost. Je samo sredstvo revolucionarjev za doseg cilja, bitje brez svobode. In brez svobode ni resničnega življenja, ni etike. Zato postavlja krščanstvo na tako visoko mesto pomen človekove svobode in svobodne volje.

Marksizem zatira in izkorišča človeka kljub tolikemu poudarjanju humanizma. Ignorira njegove gonilne duhovne sile, ki vodijo k napredku, k ustvarjanju in sožitju. Hoče ljudi, ki so slepi in zaprti v njegov ideološki kalup. Hoče jih prepričati tudi s silo, da je izključna in najboljša družbena teorija, ki je kdaj obstajala, zato bo tudi trajna. Ostala bo za vse čase, ker je končno edina alternativa v skrbi za življenjski obstoj, za pravično družbeno ureditev.

Šestdesetletno vladanje marksizma v Rusiji in tudi povsod drugod, kjer se je polastil oblasti, dokazuje, da ni zadovoljivega napredka ne v tvarnem ne v duhov-

nem pogledu; ali se sploh ne napreduje ali pa zelo počasi in to z izredno velikimi žrtvami. Pogledjmo samo razvoj v Rusiji sami, v deželah vzhodne in srednje Evrope in ne nazadnje v deželah, ki jih je podjarmil v Afriki in Aziji.

Izgleda, da se je napredovanje marksizma v Evropi nekoliko ustavilo zaradi preprirov v zapadnih državah, je pa na pohodu v Afriki in Aziji. Prevzema oblast z nasiljem in tudi z zvijačo v mnogih deželah teh kontinentov, ki so do nedavnega bile vključene v skupnost dežel tretjega sveta. Svobodni svet stoji ob tem pojavu kot onemogel, brez odločnosti, svojo nejevoljo pa izraža s formalnimi protesti. Žalostno pri tem je, da se dežele tretjega sveta ne zavedajo, da, če podležejo navalu marksizma, ne samo da ne bodo rešile svojih težav, ampak bo zavrt še tisti napredek, ki ga imajo danes vsaj v delni meri.

Upor v rdečem raju

Kljub temu, da je bil srednjeveški fevdalizem smatran za nekaj stalnega in močnega, so se mu tlačeni kmetje uprli. „Uboga gmajna“ se je dvignila, zbrala in uprla. Na Slovenskem se je 80 tisoč mož naenkrat dvignilo proti nasilju, kar je prava epopeja v borbi za človekove pravice, čast in dostojanstvo. Kmetje niso popolnoma uspeli, kljub temu se je jarem vsaj nekoliko olajšal, si-

stem pa je začel hirati pri svojih koreninah in končno propadel.

Tudi marksizem je že imel in ima priložnost občutiti, da ni nekaj večnega in trajnega, da je človekovo hrepenenje po pravici in svobodi močnejše kot zatiranje. Delavske stavke v Sloveniji, na Poljskem in drugod za železno zaveso so mu pokazale, da ni rešil socialnega vprašanja, da še obstaja, da se je zaostriilo. Vprašanje zadovoljitve potreb želandca in osnovnih tvarnih potreb človekovega življenja je ostalo še naprej odprto in izziva vsevednost in ošabnost nosilcev diktature proletariata.

Ti protesti niso ostali brez posledic. Hoté ali nehoté je marksizem začel popuščati v togosti gospodarske doktrine in zatekati se po pomoč k svobodnemu gospodarskemu mišljenju ter aplicirati njegova načela. Ponekod se je že postavilo vprašanje, ali je pri vodstvu podjetij ostalo še kaj drugega marksističnega kot to, da so državna last, ker se njihovi voditelji obnašajo in poslušajo kot pravi kapitalisti. Ali to ni že resnični začetek zgubljanja vere v rdeči fevdalizem?

Protesti in stavke delavcev niso ostale osamljene. Spremljalo jih je oporekovanje intelektualcev. V začetku sicer nekoliko boječe, a ne brez posledic. Navidez ni bilo takega preplaha kot pri delavskih stavkah, ker intelektualci niso nastopili množično, ker niso množica v nobeni druž-

bi in se bolj po redko pridružijo masi.

Izgleda pa, da so dobili več korajže po helsinški konferenci za evropsko varnost, ki je sprejela znano deklaracijo o človekovih pravicah in so jo podpisale tudi države pod komunističnimi režimi. „Krivda“, da je do te izjave prišlo, nosi predstavnik Cerkve na tej konferenci (Glej Duhovno življenje, št. 8, str. 473, 1977). Intelektualci teh dežel, zaenkrat še v manjših skupinah, so prijeli za besedo oblastnike, ki so deklaracijo podpisali, zahtevajo njeno aplikacijo, to je svobodo mišljenja in pravice, ki jim pripadajo. Pojav je za oblastnike nekaj nezaslišanega, ker se jim nekdo upa povedati, da je obstoječi družbeni red krivičen in nečloveški, ter zahtevati svojo pravico.

Temu oporekanju pripisujejo v zapadnem svetu različne vzroke, večkrat ne vidijo v njih upora proti marksizmu, ampak težnje za obnovo nekdanjega nacionalizma. Morda to velja za nekatere primere, ne pa za večino. V večini primerov pomeni upor duha, človeka, ki misli, je začetek resnične borbe za svobodo. Tudi posledice ne bodo izostale. Ne bo prišlo do masovnih akcij ali vstaj kot pri delavskih stavkah, širilo se pa bo naprej in ostalo kot pričevanje rodovom, ki prihajajo. Tem pove, da je obstoječi režim in družbeni red krivičen, je nasilje, zato imajo pravico in dolžnost

Kršćanstvo na Kitajskem

Pravo predstavo o velikosti Kitajske dobi človek šele, ako napravi primerjavo z Evropo. Evropa meri 10.200.977 km² in ima nekaj nad 700 milijonov prebivalcev. Kitajska pa ima 9.560.000 km² in ima 840 milijonov prebivalcev. Na približno enako velikem ozemlju, kot je Evropa, živi na Kitajskem nad 100 milijonov več prebivalcev. In kar je najvažnejše, je to, da je na vsej tej ogromni površini samo ena država z najstrožjim policijskim režimom, kjer se življenje vseh ljudi razvija po navodilih ene same komunistične oblasti. In ta oblast je krščanstvu do skrajnosti sovražna.

Prvi misijonarji na Kitajskem

Prvi misijonarji so prišli na Kitajsko že v XIII. stoletju, ko je obstajal mongolski imperij. Po

jim slediti in uresničiti, kar oni še niso dosegli.

Ta oporekanja v rdečem raju so ponoven dokaz, da je vse, kar je človeškega, le začasno in minljivo, ostala pa bo večno le Beseda, enaka kot je bila v začetku.

Avgust Horvat

razsulu tega imperija, ko je na Kitajskem zavladata dinastija Ming, so bili uničeni lepi začetki misijonskega dela. V XVI. stoletju se je sv. Frančišku Ksaveriju ponudila priložnost, da gre na Kitajsko, pa je umrl pred vrati Kitajske. Jezuitski red, katerega član je bil sv. Frančišek, je nato izpeljal njegov načrt z lepim uspehom. Še danes občuduje ves krščanski svet izredno delavne in sposobne misijonarje, kot so bili Valignao, Ruggieri in zlasti Ricci. Sredi 17. stoletja pa se je zopet pričelo preganjanje kristjanov in je krščanstvo na Kitajskem skoraj popolnoma zamrlo. Sredi prejšnjega stoletja so se ponovno odprla vrata misijonarjem in je nekaj časa vladal mir, toda ne dolgo. Zopet so se začela preganjanja kristjanov zlasti ob tako imenovani bokserski vstaji. Kljub temu je bilo v začetku tega stoletja na Kitajskem 742.000 katoličanov.

Položaj do druge svetovne vojne

Ko je Sun Jat-sen v letih 1911-12 zrušil dinastijo Mandžu in cesarstvo in je nastopila demokratična doba na Kitajskem, se je začela nova doba tudi za krščan-

stvo. Moglo se je svobodno razvijati v vsej obširni kitajski republiki. Posvečeni so bili kitajski škofje, urejena je bila cerkvena uprava. V dvajsetih cerkvenih provincah je delovalo 128 nadškofov in škofov, okoli 3000 duhovnikov in redovnikov ter je bilo okoli tri milijone in pol krščenih in 600.000 katehumenov. Obstajalo je upravičeno upanje, da se bo krščanstvo na Kitajskem močno razvilo.

„Zavesa molka“

Opisano ugodno stanje pa se je na mah spremenilo s proglasitvijo Ljudske kitajske republike z Mao Ce-tungom na čelu. Nova komunistična oblast je takoj z vso ostrojtjo nastopila zoper vse vere, najbolj pa zoper krščanske, češ da pomenijo tuj vpliv na življenje na Kitajskem. Svoboda verskega življenja in delovanja katoliške Cerkve in drugih krščanskih Cerkva je bila zatrta. Duhovniki so bili zaprti, mučeni in mnogi pobiti. Zarad številnih protestov vsega sveta so del tujih duhovnikov izgnali, domače — ki so ostali še živi — pa obdržali v zaporih.

Po letu 1953 je komunistični režim zavzel drugačno taktiko. Ustanovil je narodne kitajske Cerkve za različne veroizpovedi, ki niso smele imeti zveze s svojimi verskimi središči. Tako je bila leta 1953 ustanovljena narodna kitajska cerkev za musli-

mane, leta 1954 za protestante, leta 1957 za taoiste in v juliju 1957 za katoličane. Na zaprte kitajske duhovnike se je vršil silen pritisk za pristop v te narodne cerkve z obljubo, da jih, če se uklonijo, spuste na svobodo in jim dovolijo opravljati versko službo. Ogromno jih je bilo, ki so to ponudbo odklonili in so postali pravi mučenci zaradi zvestobe Kristusovemu namestniku. Nekaj pa jih je le bilo, ki so klonili, prestopili v kitajsko narodno cerkev in se celo dali posvetiti za škofo — brez odobritve Rima.

Kmalu nato je bila kitajska katoliška Cerkev zavita v popoln molk. Vsaka zveza med kitajskimi katoličani in inozemstvom je bila pretrgana in je pretrgana še danes. Le od tu in tam je skrivaj prišla še kaka informacija, iz katere se je dalo sklepati, da kljub vsemu preganjanju, zlasti še ob „kulturni revoluciji“, katoliška Cerkev (in tudi druge Cerkve) še živi — seveda globoko v katakombah.

V zadnjih letih je moglo več turistov obiskati Kitajsko. Toda nikomur se ni posrečilo priti v stik s kako organizirano katoliško skupino. V Pekingu so imeli sicer priložnost obiskati edino odprto katoliško cerkev v Nantangu, ki je bila leta 1971 odprta za diplomate in tuje turiste. Če sodimo po zunanjem videzu, katoliške Cerkve na Kitajskem ni opaziti.

Kakšno je resnično stanje?

Zanesljivih podatkov o položaju katoliške Cerkve na Kitajskem ni. Iz skopih poročil sklepajo strokovnjaki, da je tam vendarle še okoli dva in pol milijona skritih katoličanov, med katerimi deluje okoli tisoč skritih duhovnikov. To so številke, do katerih so prišli strokovnjaki na podlagi približnih cenitev in skopih vesti, ki prihajajo izza tisočletnega kitajskega zidu.

Po poročilih, ki so v zadnjem času nekoliko pogostejša, se zdi, da so nekatere krščanske skupnosti na Kitajskem le preživele najhujše. Ob nekaterih praznikih, obletnicah in podobnih priložnostih se kristjani zbirajo v zasebnih hišah, kjer berejo sveto pismo in molijo. Navadno se vršijo taka srečanja v hišah uglednih kmetov in delavcev.

V Hong-kongu živi jezuitski pater Ladany, ki velja za enega najboljših poznavalcev razmer na Kitajskem. Ko so ga časnikarji vprašali, če so se v najnovjšem času izgledi za krščanstvo kaj spremenili, je odgovoril takole: „Najbolj me preseneča priprav-

ljenost za verske vrednote med mladimi, ki so zrasli in bili vzgojeni pod Mao Ce-tungom. Mnogi izmed njih namreč iščejo nadnaravno in duhovno. Ker pa niso imeli nobene verske vzgoje, kaj hitro zapadejo praznoverju.“

Skupine študentov naj bi po nekaterih poročilih zaprosile, da bi smele študirati tudi krščansko misel, za katero menijo, da je največja pobudnica vsakega revolucionarnega delovanja. Kitajska mladina bi se rada pobleže seznanila z drugimi kulturami, tudi s tistimi, ki jih imenujemo krščanske.

Glede možnosti navezave diplomatskih stikov med Kitajsko in Vatikanom je p. Ladany mnenja, da vse od revolucije ni bilo primernejšega časa, kakor je današnji.

Zavesa molka pokriva Kitajsko. Toda stari, kulturni in z duhovnostjo prežeti veliki kitajski narod bo preživel tudi to težko dobo, kakor je preživel že mnogo podobnih dob v svoji zgodovini, in bo zopet svobodno zadihal. Tedaj se bodo gotovo na Kitajskem široko odprla vrata tudi Kristusovemu evangeliju.

Ko človek odpade od svoje narodnosti, napravi najusodnejši korak v svojem življenju. Takrat si zlomi hrbtenico svojega značaja. Zategadelj bo ostal vedno moralni pohabljenec. In ker nima več značaja, bo nekega dne z isto lahkoto zatajil svoje starše, svojo vero, svojo zakonsko zvezo, sploh vse vrednote, le če bo to godilo njegovim nagonom.

Dušan Černe

Skof in njegova služba

Včasih so ljudje sorazmerno malo vedeli o škofu in njegovi službi. Posebno na deželi so le redkokdaj videli škofa in še tedaj navadno le od daleč. Od škofovih služb jim je bila najbolj znana birma. Druge izredne slovesnosti, kjer je bil zraven škof, so komaj nudile priložnost za srečanje vernikov s škofom. Duhovniki so imeli sicer s svojim škofom navadno nekaj več stika, vendar so mnogi bolj občutili razdaljo od njega kakor pa povezanost z njim. Seveda je bilo to v različnih krajih in pri različnih škofih nekoliko drugače, kakršne so pač bile razmere, navade in zunanje okoliščine.

Vse to se je po 2. vatikanskem cerkvenem zboru močno spremenilo. Škofje pridejo z duhovniki in laiki veliko več skupaj, pastoralni obiski v župnijah niso več nobena redkost, ljudje več vedo o škofu in njegovi službi, mnogi ga tudi osebno poznajo. A na drugi strani imajo nekateri najbrž še vedno svoje lastne predstave o škofu in njegovi vlogi v Cerkvi ali pa poznajo škofa in njegovo službo bolj „od zunaj“ in „na zunaj“. Zlata maša ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Jožefa Pogačnika je ugodna priložnost, da na podlagi nauka 2.

vaticanskega koncila nekaj več zvedo o škofu in njegovi službi.

Brez škofa ni Cerkve

Da brez škofa ni Cerkve, je jasen nauk in stalno prepričanje od vsega početka krščanstva. Kristus sam je izbral dvanajst apostolov in jim dal nalogo, da nadaljujejo njegovo poslanstvo in da si izberejo sodelavce ter jih postavijo kot svoje naslednike. 2. vatikanski koncil govori v dogmatični konstituciji o Cerkvi najprej o skrivnosti Cerkve, potem o Cerkvi kot božjem ljudstvu, na tretjem mestu pa o hierarhični ureditvi Cerkve in zlasti o škofovstvu. V tej razvrstitvi se kaže v pojmovanju Cerkve razvoj in sprememba v primeri s 1. vatikanskim koncilom. Na 1. vatikanskem koncilu (1869—1870) je bilo poudarjeno predvsem papeževu prvenstvo in nezmotljivo učiteljstvo, ker je rimski škof poglavar vesoljne Cerkve. Drugi vatikanski cerkveni zbor je ta nauk potrdil, hkrati pa ga dopolnil: „Nadaljujoč to, kar je bilo tedaj (na 1. vatikanskem koncilu) začeto, je (2. vatikanski koncil) sklenil pred vsem svetom izpovedati in razglasiti nauk o škofih, naslednikih

apostolov, ki s Petrovim naslednikom in Kristusovim namestnikom in vidno glavo vse Cerkve, vodijo hišo živega Boga“ (C 18). To slovesno izpoved je koncil predložil svetu predvsem v dveh listinah, v omenjeni dogmatični konstituciji o Cerkvi in v odloku o pastirski službi škofov v Cerkvi. A tudi v drugih koncilskih izjavah je veliko mest, ki govorijo o nalogah in službi škofov, kakor jo je hotel Kristus, kakor se je razvila v zgodovini Cerkve in kakor jo zahtevajo današnje razmere in potrebe.

„Škofje v božjem imenu predsedujejo čredi, katere pastirji so kot učitelji nauka, duhovniki svetega bogočastja in služabniki vodstva. Kakor pa je tista naloga, katero je Gospod posebej izročil Petru, prvaku apostolov, trajna in naj se podeluje naprej njegovim naslednikom, tako je tudi naloga apostolov, da pasejo Cerkev, trajna in naj jo nenehoma opravlja posvečeni red škofov. Zato cerkveni zbor uči, da so škofje po božji naredbi stopili na mesto apostolov kot pastirji Cerkve. Kdor jih pa zaničuje, zaničuje Kristusa in tistega, ki ga je Kristus poslal (prim. Lk 10, 16)“ (C. 20). Zato je tudi razumljivo, da koncil opozarja vernike, da se „morajo oklepati škofa kakor Cerkev Jezusa Kristusa in kakor Jezus Kristus Očeta, da bi tako vse soglašalo v edinosti in dajalo čim obilnejšo božjo slavo“ (C 27).

Da brez škofa ni Cerkve, je to-

rej najprej verska resnica, a je tudi stalno zgodovinsko izkustvo v Cerkvi. Zgodovina dokazuje, da je tam nastajala Cerkev, se tam gradila božja hiša in tam rastle Kristusovo telo, kjer so se duhovniki in verniki zbirali okrog škofa, ki je imel zakramentalno posvečenje in je bil v edinosti s poglavarjem Cerkve in z drugimi škofi. Seveda sta bili zunanja in družbena oblika Cerkve s škofom na čelu in vidno nastopanje škofa precej različni od današnjega. A vedno je bil škof znamenje Kristusove Cerkve. Tako so tudi verniki gledali na škofa. Včasih so šli celo tako daleč, da so Cerkev enostavno istovetili s škofom: Cerkev, to je škof. Enačenje Cerkve z rimskim papežem, s škofi in duhovniki pa ne ustreza božjemu razodetju. Cerkev je najprej božje ljudstvo, skupnost tistih, ki verujejo v Kristusa, prejmejo zakrament sv. krsta in se zbirajo v Kristusovem imenu, kar je 2. vatikanski koncil ponovno jasno poudaril. A po Kristusovi volji spet ni božjega ljudstva v pravi obliki Cerkve brez papeža in škofov, ki so „trajno in vidno počelo in temelj edinosti“, papež za vso Cerkev, škofje pa v svojih delnih Cerkvah, ki so oblikovane po podobi vesoljne Cerkve (C 23).

Ker brez škofa ni Cerkve, je bilo v zgodovini vedno odločilne važnosti, da je vesoljna Cerkev imela papeža kot škofa vse Cerkve in da so delne Cerkve kolikor

le mogoče vedno imele svoje pastirje. Bog je v svoji previdnosti skrbel za to, da Cerkev tudi v najbolj težkih časih ni ostala brez papeža kot vrhovnega pastirja. Življenjska moč delnih Cerkva (škofij) pa je bila vedno v veliki meri odvisna od tega, ali so imele škofe in kakšne škofe so imele. Kjer dolgo časa ni bilo škofa, je marsikatera delna Cerkev (škofija) v svoji dotedanji obliki izginila, drugod pa so nastajale nove škofije, za katere so bili zopet škofje vidno počelo in temelj edinosti. Zgodovina kaže, da se je tudi pri preganjanju Cerkve sovražstvo obrnilo navadno najprej proti škofom, kakor je napovedal že Kristus: „Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce črede“ (Mt 26, 31). Kjer pa so verniki imeli dobre škofe, tam se je spet utrdila Cerkev in vzcvetelo je versko življenje.

Trojna škofovska služba

Značilno je, da 2. vatikanski cerkveni zbor ne govori o „vladanju“, „oblasti“, „moči“, „vzvišenosti“ in „dostojanstvu“ škofov, — čeprav ima škof svoje dostojanstvo, polnomočje, duhovno oblast in poslanstvo neposredno od Kristusa, — ampak da označuje škofovo poslanstvo dosledno kot službo. Tozadevni koncilski odlok nosi značilni naslov „o pastirski službi škofov v Cerkvi“. „Škofje so s svojimi pomočniki, namreč duhovniki in diakoni, pre-

vzeli službo v prid skupnosti“ (C 20). Kot Kristus ni prišel, „da bi mu stregli, ampak da bi on stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge“ (Mr 10, 45), tako mora tudi škof pojmovati svoje poslanstvo. Papež ima naslov „služabnik božjih služabnikov“. Isto je škof v svoji škofiji. Zato koncilski dokumenti, ko razlagajo poslanstvo in naloge škofov, stalno govore o „diakoniji“, o „strežništvu“ in o „službi“ (C 24).

Po Kristusovem zgledu in naročilu je ta služba trojne vrste: učiteljska, posvečevalna in vodstvena služba. Koncil poudarja najprej učiteljsko službo: „Med glavnimi nalogami škofov zavzema prvo mesto oznanjevanje evangelija“ (C 25). Škofje so torej najprej pridigarji in ljudski misijonarji, in to še v drugačni meri kot kateri koli drug duhovnik. Hkrati pa so tudi „verodostojni (avtentični) učitelji, to se pravi nositelji Kristusove avtoritete“, ki vero „osvetljujejo v luči Sv. Duha“ in ki so „pričevalci božje in katoliške resnice“ (C 20). Koncil pobliže določa, na kakšen način in pod katerimi pogoji škofje, ki posamezno niso nezmotljivi, kljub temu v občestvu s Petrovim naslednikom in med seboj sodelujejo pri vrhovnem in nezmotljivem učiteljstvu Cerkve in imajo na njem delež. Zato se morajo verniki „strinjati v verskih in nravnih zadevah z razsodbo svojega škofa, izrečeno v Kristu-

sovem imenu, in se je morajo oklepali z verno poslušnostjo duha“ (C 25).

Kakšno veliko odgovornost imajo škofje pri izvrševanju svoje učiteljske službe ravno v današnjem času, koliko morajo najprej sami poslušati božjo besedo, jo skušati v molitvi, premišljevanju, študiju, v razgovoru z drugimi škofi in s teologi kakor tudi z duhovniki in verniki čim globlje spoznati in jo vedno bolj primerno in verodostojno razlagati, tega se zavedajo najbolj škofje sami. To se je npr. še posebej pokazalo, ko so se leta 1975 blizu Rima zbrali zastopniki evropskih škofovskih konferenc, med njimi tudi nadškof dr. Jožef Pogačnik, na posebnem zborovanju (simpoziju), kjer so govorili o poslanstvu škofa v službi vere in o načinu, kako naj danes škof izpolnjuje to poslanstvo.

Druga glavna služba škofov je posvečevalna služba. Ta prihaja do izraza v liturgiji, predvsem v evharistiji, ki jo škof daruje sam ali pa poskrbi, da jo darujejo drugi (C 26), pa tudi v drugih zakramentih in raznih vrstah bogoslužja in posvečevanja. Koncil poudarja, da mora škof vedno tudi oznanjevati in razlagati božjo besedo, na podlagi katere verniki zakramente pravilno razumejo in prejemajo, in da mora z zgledom svojega življenja koristiti tistim, katerim je postavljen na čelo (C 26).

„Škofje vodijo njim zaupane

delne Cerkve kot Kristusovi namestniki in odposlanci“ (C 27). V tem obstaja tretja glavna služba škofov. Včasih so zaradi vodstva škofo imeli predvsem za „cerkveno oblast“, za „vladike“ in v njih videli zakonodajavce, sodnike in upravnike. Res imajo škofje „v moči oblasti, ki jo opravljajo osebno v Kristusovem imenu in ki je njim lastna, redna in neposredna“, pred Gospodom „sveto pravico in dolžnost, da dajejo svojim podrejenim zakone, jih sodijo in urejajo vse, kar zadeva bogoslužni red in način apostolata“ (C 27). Koncil tudi izrecno pravi, da škofov „ne smemo imeti za namestnike rimskih papežev, saj vrše sebi lastno oblast in se po vsej pravici imenujejo predstojniki ljudstva, ki ga vodijo, in zato vrhovna in vesoljna oblast ne odpravlja njihove oblasti, ampak jo nasprotno potrjuje, krepi in brani“ (C 27). Hkrati pa koncil ravno v tej zvezi opozarja škofo, naj imajo pred očmi Kristusov zgled, ki ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi on strigel, naj imajo potrpljenje s tistimi, ki so nevedni in se motijo, in „naj se ne branijo poslušati podrejene, za katere skrbijo kakor za svoje prave otroke in jih vzpodbujajo, naj z njimi vneto sodelujejo“ (C 27). Podoba, v kateri naj škof po nauku koncila gleda in razume svojo vodstveno službo, je podoba dobrega pastirja, družinskega očeta, starejšega brata in nesebičnega prijatelja.

Razsežnosti škofovske službe

Trojna škofovska služba ima, če naj tako rečemo, več razsežnosti, čeprav niso vse enake vrste in ne pridejo na vseh področjih enako do izraza. Katera razsežnost je prva in podlaga za druge in katera izvira iz ostalih, kakšen je torej vrednostni red med njimi, tu nimamo namena razpravljati.

Na zunaj pride najbolj do izraza skrb za določeno delno ali krajevno Cerkev, za škofijo. To je prva razsežnost škofovske službe. Duhovniku, ki prejme škofovsko posvečenje, je od apostolskega sedeža dodeljena škofija, ki se imenuje po mestu, kjer je sedež škofije. Ker je v teku časa mnogo škofij izginilo in so ostali le še njihovi naslovi, danes dodeljujejo te naslove pomožnim škofom. Taki naslovni škofje so le zgodovinski spomin in opomin, da je (in da bi morala biti) vsakemu škofu zaupana delna (krajevna) Cerkev, škofija, ki bi jo vodili v „lastni, redni in neposredni oblasti“. Kjer je kdo imenovan in posvečen za škofa, ne da bi mu bila podeljena škofija (pomožni škofje, škofje v službi rimskih kongregacij, papeški nunciji), to pomeni, da so vsekakor poklicani v posebno važno sodelovanje pri vodstvu delne ali vesoljne Cerkve. Škofovsko posvečenje zanje ni samo odlikovanje in čast, ampak hkrati tudi vir odgovornosti in obveznosti.

Nihče ne more postati ali biti

škof, ne da bi bil v občestvu z naslednikom sv. Petra, rimskim škofom (papežem) kot vrhovni glavi vse Cerkve. V tem obstaja druga razsežnost škofovske službe. Občestvo škofa s papežem je bilo vedno odločilnega pomena. V teku časa je prihajalo do izraza na različne načine. Danes so vidni izrazi tega občestva najprej dejstvo, da škofo imenuje ali vsaj potrdi papež, da so škofje v stalni zvezi s papežem in imajo vedno pravico do neposrednega stika z njim, da hodijo v Rim poročat o stanju svoje škofije (obiski „ad limina“) in da iz Rima prejema jo smernice in navodila za izvrševanje svoje službe na različnih področjih.

Z občestvom škofov s papežem pa je neločljivo povezano občestvo škofov med seboj. Škof je škof le kot član škofovskega zbora. To je tretja razsežnost škofovske službe. „Kakor so po Gospodovi določitvi sv. Peter in drugi apostoli en sam apostolski zbor, tako so na podoben način povezani med seboj rimski papež, Petrov naslednik, in drugi škofje, nasledniki apostolov. Že prastari običaj, da so po vsem svetu postavljeni škofje bili v občestvu med seboj in z rimskim škofom povezani z vezjo edinosti, ljubezni in miru in prav tako sestajanje koncilov, oboje priča za zborno naravo in zborni značaj škofovskega reda“ (C 22). Drugi vatiškanski cerkveni zbor je to razsežnost škofovske službe, ki je v

zadnjih stoletjih stopila nekoliko v ozadje, znova močno poudaril in izrazil željo, da smisel za zbornost, zborni in kolegialni čut pridejo bolj do izraza. Vidne oblike zbornosti so škofovske sinode, ki jih je spet vpeljal papež Pavel VI., ter škofovske konference, ki jih je 2. vatikanski koncil zelo priporočil (C 2).

Iz tega pa sledi, — kot četrta razsežnost škofovske službe — da morajo posamezni škofje „kot udje škofovskega zbora in zakoniti nasledniki apostolov po Kri-

stusovi ustanovitvi in zapovedi skrbeti za vso Cerkev s tisto prizadevnostjo, v kateri sicer ne izvršujejo dejanja pravne oblasti, ki pa vendar v najvišji meri koristi vesoljni Cerkvi. Vsi škofje so namreč dolžni pospeševati in varovati edinost vere in red, ki je skupen vsej Cerkvi, pospeševati vsakršno dejavnost, ki je skupna vsej Cerkvi“ (C 23). Soodgovornost vsakega škofa za vso Cerkev obenem lepo ustreza katoliškemu značaju Cerkve.

Lojze Šuštar

Število prebivalstva v Sloveniji

Nas je preveč, dovolj ali premalo? Mnenja so različna: eni so za štokrljvo v slovenskem grbu, drugih nizka rodnost ne skrbi.

Podatki kažejo, da ima slovenska družina povprečno po enega do dva otroka. Sodeč po odgovorih v neki anketi, bi rada imela dva do tri.

Po podatkih republiškega zavoda za statistiko se je lani na Slovenskem rodilo 30. 793 otrok. Presenetljiv podatek za demografa, zakaj v zadnjih 20 letih se je število živorojenih otrok samo dvakrat povzpelo čez 30 tisoč.

Evropsko prebivalstvo se je v zadnjih 200 letih 3 in pol krat povečalo, število Slovencev pa se v istem obdobju ni niti podvojilo. Septembra 1977 nas je po podatkih registra bilo 1.844.161. Nasploh velja, da je rast slovenskega prebivalstva med najpočasnejšimi v Evropi.

V letih 1845 do 1932 se je izselilo kar 400 tisoč Slovencev; na prelomu stoletja je letna emigracija presegla polovico letnega prirastka. Ob tem pa velja poudariti, da so odhajali predvsem mladi, zdravi, za delo in rojevanje otrok sposobni ljudje. Tako smo Slovenci zamudili tisti enkratni trenutek prehoda, ko bi se nam ob zmanjšani smrtnosti in visoki rodnosti lahko povečalo število prebivalstva tako, kot se je povečalo v Evropi.

Podatek, da smo se s 16 do 17 rojstev na tisoč prebivalcev letno ustavili na evropskem poprečju, spodbija strah najbolj črnogledih napovedovalcev „izumiranja naroda“. Povrhu strokovnjaki trdijo, da splah še nismo izčrpali vseh „rezerv“ za dvig rodnosti. Umrljivost otrok, ki je sicer že dokaj nizka, je mogoče še znižati (Delo, 26. XI. 77).

Napisal in opremil France Papež. Založila in izdala kot svojo 99. publikacijo Slovenska kulturna akcija.

Ta sestavek ni nobena strokovna ocena, ampak zgolj skupek misli in razglabljanj ob prebiranju Papeževe knjige. Ko sem vprašal prijatelja, če bere Papeževe pesmi, eseje idr., mi je z nasmehom odgovoril: „Ne, so preveč nobel.“ Hotel je nedvomno reči, da so preveč moderni. Pa če ostanemo pri goli besedi „nobel“, je to nekaj pozitivnega in ne negativnega. Papež nikoli ne brska lagodno po površju, ampak se spušča v globino, kakor da bi iskal školjke v biseri. In jo res ujame — in potem se ves razžari...

Papeževi zapisi hočejo biti verno ogledalo problematike našega zdomstva, z razgibanostjo na eni strani in mrtvilom na drugi strani. Pa čeprav se Papež izogiba nabrekle sentimentalnosti in plehke otožnosti, ne more prikriti rahle plasti pesimizma, s katerim so prepojeni njegovi zapisi. Podtalno pa so vendar nerazdružljivo povezani med seboj. To so premiki iz sedanjosti v preteklost, v lirični simbolizem, v fantastiko, vizionarnost — nekje pa celo v ljubko idilo, če jo smem tako imenovati. — Papež je obiskal mojstra Tineta in ga našel neumorno tipkajočega pri pisalnem stroju. Med pomenkom je z zanosno gesto pokazal Tine, ta neprekosljivi optimist in idealist, velik sveženj popisanih papirjev na polici (gotovo

zgodovinski dokumenti, pričevanja, kulturne in politične razprave idr.) in rekel:

„To bomo vzeli s seboj, ko se vrnemo.“

„Storilo se mi je milo,“ Papež k temu pristavlja, „a verjel sem mu.“

Mnogo jih je med nami, ki so skeptiki in ne verjamejo več...

Na strani 82 Papež z rahlo zagrenjenostjo ugotavlja, da Akcija ne bo mogla obstati, če se ne bo nekaj zgodilo — če ne bodo prišle nove moči, mladi sodelavci in močni ustvarjalci. Vendar .. ali bi to ne bil čudež? Kam merijo te pesimistične vrstice, ni težko uganiti...

In kakor žgoča bolečina izzvenijo besede na strani 87: „Mladi so ravnodušni — oni niso na tujem, dejal bi: so in niso v zdomstvu. Naše ladje se bodo čez dvajset, trideset, petdeset let razbile in potopile.“

In vendar kljub vsemu še živimo. — Nemci, ta ponosni rod, so imeli še nedavno dva dnevnikarja, pisana v nemškem jeziku. Potomci Nemcev so se v ogromni večini poročili s tukajšnjimi domačinkami. In posledica? — Zdaj v velikanskih skladovnicah prodajajo nemške knjige tovarnam za mletje papirja.

Naj nihče ne misli, da je Papeževa knjiga posejana s samim pesimizmom. O, tudi mnogo upanja in žive vere je v njej. Iz te žive vere črpajmo, kar je še zdravega in spodbudnega v nas!

Kar nas je še mornarjev z živim ognjem v prsah, krepko popri-

Iz „Zapisov iz zdomstva“

Knjiga je simbol človekovega hrepenenja po resnici, obenem pa vsaka knjiga diši po zemlji, po kamnu in vodi. Knjiga je sporočilo o božjih in človeških rečeh — je znamenje časa, obenem pa ima vsaka knjiga v sebi nekaj potepuškega. Vizija vedno novega sveta, razglas prihodnjih dejanj, spomin trenutka na vrtu, senca dnevne luči, grmada ognja in pepela, začetek plesa v tišini, odmev zamaknjenja, kos neraziskane zemlje...

Za nas v zdomstvu je knjiga še posebej to: skrinja slovenstva, najdražje izročilo za na pot, tolažba v trenutku samote, spremljevalka po kamnitih, peščenih poteh novega kontinenta; zapis poti navzgor in poti navzdol; bukve, kjer stoje besede davnih dni. Knjiga nikdar ne odstopi, ne obupa; knjiga ne spremeni besed in mnenja, ne utihne pred nobeno močjo. Tudi ko jo zažgo na grmadi, ostane njen duh in vpije. Sadovi slovenskega zdomstva — knjige — žive in zore za čas,

mimo za vešla in odveslajmo v tisto smer, kjer je še naš dan, od Stvarnika samega nam darovan!

Knjigo toplo priporočamo.

Mirko Kunčič

ko ne bo morda nihče od vnukov in pravnukov naših otrok govoril slovensko. Takrat bodo govorile knjige, ki leže po naših policah, o ljudeh, ki so se ubijali za svobodno besedo in misel in so kot tisti slavni vitez iz Manče žrtvovali dneve in noči, da bi sprejeli vzvišeno „norost“, ki je v vseh časih znamenje kulture, človeštvi in svobode.

— — —

Samo da se ne zapremo, da ne postanemo nestrpni, brez iskanja, brez tiste dolenske trmaste zagnanosti in bojevitosti. Takrač se prijatelji razidejo, pomešajo se med nevernike in se ne obiskujejo več. Sosedje ne govoré med seboj; komaj se pozdravijo, najdejo kakršnokoli malenkost za vzrok odtujitve. Takrat, vem, prihaja konec in blizu so stvari staranja. To vem iz lastne skušnje, trpkega doživetja. In to je še posebno boleče v tem svetu. Najprej smo se obiskovali vsak teden, vsak četrtek, nato vsakih štirinajst dni. Potem je prišlo, da smo se dobili komaj enkrat na mesec. To so znamenja ne-bitosti.

— — —

Bila je nemirna pomlad petinštiredesetega. Prišel je dan odhoda. Zvečer smo šli iz Ljubljane in se vso noč pomikali proti Kra-

nju, naslednji dan šli mimo Tržiča in noč preždeli nekje pod Ljubeljem. Drugi dan smo se spustili preko Ljubelja v Spodnji Rož, pot je obstala pred dravskim mostom blizu Borovelj, a usoda je priganjala. Na drugem bregu so vojaki odložili orožje — Angleži in sploh zavezniki nas niso poznali. Od tam smo hodili kaki dve uri po sivi cesti do vetrinjskega polja, ki se razprostira v okolici Celovca. Nepregledna množica vojakov in civilistov se je zbrala na močvirni ravnini. Med majhnimi šotori in ob vozovih so se približali ognji. Obstal sem — v dalji se je oglasil rog. Čas je vzvalovil in preblisnil: prihajal je on — naš človek — veličasten v svojem porazu, v svojem odhodu. Tisoči in tisoči so se zdrznili, videli so ga, videli sebe. Stal sem med njimi. Heroji so bili zdelani, blatni. Doživeli so Heroico in odšli. Trenutek je bil ovit z večnostjo.

— — —

Med najpomembnejši, čeprav danes ne več najvidnejši, del zdomstva, spada človek, ki je vrh svojega življenja in polnost svoje eksistence dosegel v domovini; to je človek, ki je bil doma kmet in delavec, trgovec in vojak, profesor, pisatelj, gospodar... To je človek, ki je prišel v zdomstvo kot bolj ali manj izpopolnjena osebnost. Desetletja ga poznam in doživljam — tostrano podobo domovine in slovenstva. Naš človek s svojo grčavostjo in

žilavostjo, s svojo nekoliko nerodno, koreninsko zraščeno pojavo, s svojim trpljenjem in hrepenenjem, pa tudi s svojimi malimi in večjimi grehi... ugaja mi — poln izkustev je, poln nepoznavnih procesov, globokih ran. Hodil sem in še hodim k njemu, kajti on pozna stvari v njihovih starih vrednostih. A tudi bojeval sem se proti napadom njegove okostenelosti, proti svoji in njegovi nemoci.

Povej mi o našem človeku, zapiši in dokumentiraj vse, kajti čas je dirjajoč, razvihran konj. Nisem ga poznal v domovini — naš človek se mi je odkril v zdomskih daljah in letih. Če je v domovini narod, je v teh zemljah slovenski **človek**. Nekaj posebne ga je; to spoznam, ko ga primerjam z ljudmi teh in drugih zemljá. Naš človek se poleg vsakodnevnega dela vedno ukvarja z nečim svojim; tudi se z njim ni mogoče pogovarjati „kar tako“, kot z neverniki iz mesta in puščave. V prejšnjih letih sem hodil z njim na dolge sprehode, debatirala sva o umetnosti in veri, o gospodarstvu in politiki. Včasih sva govorila mirno, v kavarni sredi mesta ali v pristaniškem baru, drugekrat sva se vročično razburjala. Prihajal sem k njemu na dom, odhajal razigran, pomirjen ali poln vprašanj.

Zdaj ga že nekaj časa puščam samega, kajti vem, da se v njem nabirajo težke misli, nove ideje. Morda ne bi mogel razumeti vse-

ga, kar je v njem — vem pa, da ni trohice zagrenjenosti ali obupa, ne popuščanja, ne sanjarjenja. Pravzaprav hočem dojeti našega človeka v njegovi zdomski in slovenski stvarnosti na cesti, v tovarni, v njegovem domačem kotičku ali v skupnem domu. Tam govori kot svetovljan, pozna zgodovino, politiko, a je preprost in razumljiv...

Desetletja doživljamo tostrano podobo domovine in slovenstva in vemo: zdomstvo je naš človek. Na tem ali drugem kontinentu. Napišem mu pismo in ga pozdravim. Tudi on mi piše — po mnogih dneh mi odgovori, pošlje pesem, zavitek načrtov, stekleničko olja. Toži, da nima časa. Odpišem mu in čakam; komaj kaj slišim o njem. Končno mi napiše dolgo pismo, ki ga shranim za vedno.

Predstavlja si neizmeren ravninski svet, sem in tja nekoliko valovit, nagnjen. Preko tega napol puščavskega sveta se vali proti morju široka južna reka. Ob njej in naprej v notranjosti se dvigajo gruče visokih dreves, samotni ptič se spreletava po nebu, v dalji se belijo kosti konja. Nato se dvigne gigantsko mesto s svojimi stolpi, mostovi, cestami in modernimi zgradbami. Milijoni človeških bitij ti prekrizajo pot. In če greš v poletnem dnevu v katerokoli smer, če hodiš nekaj časa po asfaltu, strmiš v izložbe, čakaš na križišču, ga najdeš. Našega človeka. V mestu, v pušči, v gozdu, ob reki... Njegov obraz

je podoba drugih krajev, drugih mest; v njegovih očeh je odsev drugega časa. In vendar je ta človek podoba pozabe — mora biti, če hoče obstati. S pozabo dosega sublimacijo, vendar pa mu je pozaba paradoks — ne pomeni vreči s sebe starega orožja, ampak očistiti ga in nabrusiti. Orožje pa je duh, beseda, ustvarjalnost.

Slovenska človečnost se v zdomstvu izpopolnjuje in dobiva novo podobo. Ladje so utonile, škandal je ostal na drugem bregu — morda smo prispeli na cilj. To so dnevi, ko se bojujemo proti zadnjim nezanesljivostim in prikaznim starega sektaštva, preživete dogmatičnosti. Ubogi in domišljavi avtorji naprednih, nečloveških ideologij! Kaj nam morete dati? Naš človek je proti zapeljujočim besedam in obljubam. Smo na terenu, v najhujši pripeki, na začetku bivanja.

— — —

Zdomstvo je v svetu, ki ga priteguje, sprejema in presnavlja. Integracija je naše globlje doživetje in veliko vprašanje. Moderni ameriški svet je odprt in sprejemajoč, ponuja se in, če se ne naziš, te vzame vase. Bil sem v dolini Sacramenta, delal na plačercjih; odisejske poti so me pripeljale preko rudnikov v valovita polja in velemesta, ki me zdaj uživajo. A to je naravno. Naša zrelost je v sprejetju življenja v svetu, ki prihaja od zunaj; je na tudi v obdržanju tistega, kar je bil in kar je slovenski ge

nij. Svoboda je bitna in učenost, ki si jo pridobimo, je ta: kjer se brani naši ljudje — dva, trije ali več — je z njimi domovina in akkrat se jim ameriška zemlja in nebo spremenita v domače in čas nevena naglo.

Politična emigracija je v svojem ohranjanju v večjem vidanju kot ekonomska. Slovenci, ki so se naselili v teh krajih

pred zadnjo vojsko, gledajo okrog sebe, zdaj in v prihodnost — mi smo nenehno obrnjeni tudi na tujaj, pogojeni z zgodovino in idejlo. O, kaj vse so že ustvarili, napisali in pojasnili ti delavci in vojevniki! Na podstrešju hranimo soče koledarjev, knjig, časopisov, Medobij, Glasov... vse je nastalo iz napora spoznati tuzemljo in obdržati se v moček slovenskega duha.

Ne pozabimo nikdar, zakaj smo zapustili domovino in izbrali raje izgnanstvo, kot sužnost v rdeči domovini.

Premnogi izmed onih, ki so one dni doživljali, so že končali svojo zemsko pot. Še živim borecem za našo svobodo sivé lasje. Spomin na tiste čase polagoma megli. Nevarno je, da bi se popolnoma zabrisal. Rdeči doma ničesar bolj ne želijo, kakor to, da bi mi v svobodi umolknili. Tega ne smemo storiti. Mi smo odgovorni, da ohranimo ne le v sebi, ampak tudi v onih, ki prihajajo za nami, živo zavest našega pravilnega ravnanja v boju proti komunizmu. V onih resnih časih se je pokazalo, koliko velja enotnost v načelnih stvareh. OF je posrkala vse manjše skupine pod svojo oblast. To je bila njena moč v propagandi do tucev, ki razmer pri nas niso poznali. Protikomunisti so pravtako pozabili na svoje osebne ali nazorne zahteve ter se podvrgli skupnemu vodstvu. Kdor se ni, je bil le pesek med kolesjem.

Naše stališče do komunizma mora ostati neizpremenjeno. Komunizem se ni v nobeni bistveni točki spremenil in se tudi ne bo. Ali naj se spreminjamo mi? Če bi se, bi priznali njihovo zmago, ki jim ne gre na vojaškem in ne na svetovnonazorskem področju.

Protikomunistična ideja mora živeti med nami za vse čase. Tudi za tiste čase, ko že ne bo med živimi nikogar, ki je bil priča rdečega zla. Takrat bodo oni, ki prihajajo za nami, morali nadaljevati naš boj za svobodo naše zemlje.

Prvi pogoj za uspešnost tega boja pa je, da ga bojujemo enotni. Enotnost ne pomeni, da moramo biti vsi kakor vlti po enem kalupu. Saj je lahko sto drobnih reči, ki nas ločijo v nebitvenostih, ne smemo pa dopustiti, da bi se naše skromne sile drobile v brezkoristne razprtije tiste vrste, ki bi, računajoč s človeško slabostjo, ošabnostjo, trmo, nevoščljivostjo, užaljenostjo ali lenobo, potisnile našo glavno nalogo v ozadje. Ta pa je danes in mora ostati za vse čase, borba, da se naš narod reši rdečega zla in tistih, ki so mu ga vsilili.

(J. A., Svob. Slov., 1978, 4)

Johan Bojer-Božo Vodušek

XIII

Nikdar prej ni bil Simen mislil, da bo tako. Čutil se je nesrečnega od prvega dne. Prišel je iz kraja, kjer je bila večina hiš rumeno, rdeče ali belo prepleskanih in kjer je bila pokrajina tako živa, da je kar poskakovala v svoji dobri volji. Tukaj pa je sivorjava puščava z nekaj kočami, v katerih v stari domovini berač ne bi hotel stanovati. In slama in seno, ki ga veter veje s kopic, tako da ljudje sredi med kočami gazijo po samih bilkah. Ali so pozabili, da se dvorišče lahko pomete? Plugi, vozovi in vsakovrstno orodje ležijo zunaj pod milim nebom in rjavijo. Saj ni nikake strehe, pod katero bi jih spravili. Kadar je stopil v hišo k učitelju ali Antonu Norengu, je bilo tam huje kakor v svinjaku. Moral se je smejati materinemu ljubljencu, kako je poskušal delati sir, saj drugače ni vedel kam z mle-

kom svojih dveh krav. Huje je delo videti Ano z Ramsöya in gospodično z Dyrendala. Hodili sta okrog, zanemarjeni in zgarani, kakor žene kočarjev v domovini. Pomislite, da je bila ena izmed njih hči polkovnika! Ana ga je večkrat vabila k sebi, spraševala ga je in spraševala in nikoli ni zvedela dovolj o domačem kraju in znancih. Da, in Simen — zdelo se je, kakor da nosi s seboj vonj po listu, po domu, po celi pokrajini, po kateri se ji je tako tožilo. „Pridi spet!“ ga je prosila. „Pridi vendar spet!“ Vsa se je predramila in oživila, kadar je bila z njim. Pričela se je negovati in lišpati, kadar ga je pričakovala. Da, in moral je priznati, da je bila kljub vsemu še mlada. Ali Per ni bil prav preveč prijazen. Pričel je gledati fanta postrani.

Najhuje za Simena pa je bilo, da se je moralo vse delo vršiti v

toliki naglici. Brat ga je zbudil, zdavnaj preden se je zdanilo. „Vstani in pomolzi kravo!“ On — da bi molzel! V stari domovini so molzle ženske, sram ga je bilo, kadar je moral vzeti čeber in se usesti pod kravo. In potem jed, venomer kaša in mleko večkrat na dan. Nikake pogače, nikakega kruha, venomer slanina za kosilo, ob delavnikih in praznikih. Zdaj ni bil več pri materi. Spominjal se je njene dobre pogače in kruha, rib in slanika, na katerega je tolikokrat zabavljaj; bilo je vendarle nekaj drugega. Ne, če bi bil vedel, kako bo!

Letos si pri košnji niso med seboj pomagali. Polja so se preveč povečala, vsak je moral skrbeti zase. Čudno je bilo tako ločiti se, vendar ni se dalo pomagati. Medtem, ko bi bili zbrani pri enem, bi se lahko pri drugem žito osulo s klasja. Kala, ki je imel toliko ljudi, ni motilo, drugi pa so zašli v veliko težavo, tako težko je bilo dobiti dninarje. Tako daleč v prerijo delavci še niso hodili. Pri Peru sta bila dva, pri Olu sta bila dva, a čeprav so žene zgrabile za delo kakor možje, so bile vendar postavljene meje njihovim močem. Pri Mortenu sta bila končno vendarle tudi dva, ali bilo je premalo. Požela sta velik del polja, ali še ni bilo dovolj. Morten je divjal, vse je zastajalo. Na kosilnem stroju, ki je žel žito, se ni dalo sedeti. O ne, Simen ni mogel sedeti in se imenitno voziti, moral je stopati za

njim in obračati stroj z rokami. In ko je prišla vrsta nanj, da je vezal snope, tudi ni bila nikaka igrača. Sonce je pripekalo, treba je bilo sleči suknjo in telovnik, odvreči klobuk in celo srajco, če naj bi šlo tako hitro, kakor je Morten zahteval. In ni bilo govora o kakem prostem dnevu, kakor svojčas pri materi. Tukaj ni bilo nikakih sestankov zvečer, nikake okrožne šole, kjer bi se razpravljalo o idejah. Če se končno zvečeri in so vsi udje od garanja okoreli, je treba iti kuhat, ali pa prignati krave domov in jih pomolsti. In kaj potem? Če hočeš oprati obleko, jo moraš sam. Če jo hočeš zakrpati ali zašiti, jo moraš sam. Ni nikake matere, ki bi to storila. In potem omahneš na posteljo in spiš tistih nekaj ur.

Za mlačvo bi potrebovali štiri ljudi. In sta samo dva. Tadva morata delati za štiri. Najprej je treba pripeljati pšenične snope k stroju, brž, brž jih naložiti, brž, brž jih razložiti. Drugi dan je treba vpreči vole v vlačilo in spraviti stroj v tek. Ta, ki vlaga, mora venomer skakati za snopi, oni, ki grabi slamo, mora vsak trenutek pustiti delo in priganjati vole. Brž, brž, pravi Morten. Naporno je stati tako od jutra do večera z eno samo uro popoldanskega počitka. Simen bi se uprl, ali pa je pri tujih ljudeh boljše? Če bi bili doma na Kvidalu tako garali od jutra do noči, kaj ne bi bilo zalego?

Spet leži pšenica v kupih, veter žene do neba oblake plev. Zdaj morajo spet slamo zložiti v kope, kolikor je še ni veter odpihal prek zemlje. Treba se je brž pripraviti za vožnjo v mesto. Letos bodo morali napraviti mnogo voženj, letos bodo morebiti trajale do božiča.

„Ne,“ si je rekel Morten, „tako ne gre. Imeti moramo pot. Imeti moramo konje, z njimi prihranimo polovico časa. Imeti moramo stroje.“ Vedel je, da so veliki farmarji na vzhodu uporabljali parne mlatilnice — te so bruhale iz sebe po sto in sto mernikov na dan. Tako mlatilnico je treba dobiti. In konje, ne samo enega ali dva, niti ne štiri, ne, šest do osem konj, da bi lahko uporabljali plug s tremi lemeži; to bi nekaj zaleglo. Ali na ta način ne bo nikoli nič, tako ne gre. Kdo naj se postavi na čelo, če ne on. Odkod denar? Da, letos bodo dobili lep kup denarja za pšenico. Ali stari naseljenci so se bili domenili, da bodo to pot vozovi pripeljali iz mesta deske za lesene hiše. Pet let so prenašali prerijski mrzav v ilovnatih kočah, zdaj so zahtevale žene hiše, v katerih ljudje tudi lahko živijo. Ali naj Morten zaostane za njimi?

Bog ve, če ga ni nekoliko jezilo, da je šlo Kalu vse tako po sreči. Vse jih je prejadral. In Morten je bil naravnost prisiljen še sam pritisniti, da jih je lahko Kal še toliko hitreje prejadral. Moral mu je pomagati v

zemljiškem uradu, da deleža, ki ga je zapustil Erik Foss, niso dali nikomur drugemu. Dobiti ga je moral Anders zastoj kot homestead land, ko bo star enaindvajset let, potem je moral dobiti še en delež kot preemption land, in tako je imel Kal štiri deleže v rokah. In potem še Pavlina. Takoj ko bo stara enaindvajset let, ima tudi ona pravico na homestead land, spet ista zgodba. Kal prebiva tik ob divjini, samo vzeti jim je treba. Tem ljudem se nabira. Oni jadrajo mimo Mortena. In Kal nima drugega častihlepja na tem svetu, kakor orati ledino. Po glavi mu strašijo samo njive in njive brez konca. Doma mu je bilo tako skopo odmerjeno, zdaj bi najrajši ves svet spremenil v njive in hrano. Ali ni bil premeten letos spomladi, ko si je kupil še par volov. Zdaj lahko dan za dnem orje ledino na drugem deležu zemlje, medtem ko Anders s štirimi drugimi vozi žito v mesto.

V Mortenu se je marsikaj nakopičilo, kar je moralo nekega dne udariti na dan. Mimo njega? Mimo Mortena Kvidala? Ali ni Erik Foss sanjal o mestu tukaj v divjini in prerokoval kup zlata tistemu, na čigar zemljišču bo nekoč nastalo? Kje bo to, Morten? Skrbi, da bo tisti kos zemlje tvoja last, Morten, potem bodo Kal in vsi drugi!

In obenem, ko so mu te misli polnile glavo, ga je mučilo domotožje. Vselej, kadar sta z bratom

bila skupaj pri jedi, ali pa ob nedeljah, sta govorila o materi in Kvidalu in o starih znancih. Morten je spraševal in spraševal. Kako se godi temu in onemu? Ali so tam in tam zgradili nove hiše? Kdo od njegovih tovarišev je poročen in s kom? Začutil je spet vonj po morju, spominjal se je gričev in fjordov in jadrnic. Prav zbolel je od hrepenenja, da bi vse to spet videl. In ali je tam še kaj mladih deklet? Kaj ga brigajo mlada dekleta, če se nekega dne ne vrne in jih ne vidi? Tukaj — tukaj se ne bo nikoli poročil.

Poročil? Ponoči leži in se vidi kot starega samca. Ali ne bo imel nikoli sina, ki bo podedoval nekaj velikega po svojem očetu? Čemu se trudi? Za Kvidal v stari domovini ali za tukajšnji Kvidal? O, kmalu se ni več upal izpraševati Simena o domu. Ko je tako resnično oživel pred njim, je odkril v sebi neki globlji glas. Tam ni bila več samo borba za denar, za konje, stroje, za vedno več zemlje, za večje blagostanje, ne, tam je bil praznik. Zdelo se mu je, kakor da zvoní in doní v njem zvon in prebuja praznične moči. Tukaj je bil hlapec zemlje in dolarja, na Kvidalu pa bo spet človek, tja mora priti. Ali je bil zares celih sedem let z doma? Ali je mati zdaj že osivela? Letos bo lahko poslal večjo vsoto domov, sto dolarjev, če bi le kaj zaleglo. Zdihnil je. Seveda, če bo zidal hišo, ne more biti govora o

konjih. Simen ga stane nekoliko dolarjev na mesec. Kaj, če bi se od vsega odtrgal in se vrnil domov?

Zdaj pa so zahtevali ljudje stalnega župnika. Občinski svet je že razpisal mesto v norveško-amerikanskih časopisih. In naselbina je bila dosti velika, da postane samostojna township. Treba bo izvoliti župana, tri svetovalce in občinskega sodnika. Kaj naj se od vsega tega loči? Kaj naj pusti, da ga prehitijo? Na prehodu stoji, pred novo dobo s cestami, mo-goče z železnico, banko, mestom, elevatorjem za žito, tako da lahko napravijo tja več voženj na dan. Vse, ki imajo tu zunaj zemljo, čaka skok v bogastvo. Kaj bo vse to zapustil? Da, ampak Kvidal v domovini? Kdo se bo zanj brigal? Ali ni obljubil, da se bo kmalu vrnil, ali ni imel namena napraviti iz njega veliko posestvo?

Potem je spet napočil čas, ko so vozili tovore žita v mesto. Simen je moral opravljati vožnje za Mortena. Ola je najel Olufa Skarreta, ki je bil že skoraj popolnoma odrastel. Nekega dne so se vrnili vozovi z deskami, z deskami za vse. Zdaj je bilo treba dobro zgrabiti, če so hoteli imeti pred zimo streho nad glavo.

Nekega dne pa, ko je šel Morten mimo Kalove kočé, je obstal in začudeno pogledal. Tam se paseta dva konja, ne še čisto odrastla, vendar približno dve leti stara, rjava, z dolgimi vratovi

in dolgimi nogami. In tam je Kal, kakor čisto slučajno pri kopici sena in ga je sram. „Da, nesreča nas čaka,“ pravi in se praska po glavi. „Ah, ta Karen — ne, bil je Anders, ta vražji fant!“ — „Da, pa saj sta samo dva!“ pravi Morten. „Kupi jih štiri, potem se vsaj oranje izplača!“ Kaj tako bogokletnega Kal še nikoli ni slišal. Ne, najbolje bi bilo začeti z malim, eno samo žrebe bi bilo več kot dovolj. Ampak ta Anders! Bil je res vražji fant. In potem še ta Irec, ki ni odnehal, dokler mu ni vsilil dva. Morten mu je želel veliko sreče in naenkrat se mu je mudilo, ko je odhajal.

Kal pa je zaostajal. Zdaj je začela tudi Karen rediti zmeraj več kokoši in prašičkov, zmeraj je bilo treba graditi nove kolibe. Na farmi se je pričelo življenje in vrvenje, katerega ni bil prav nič kriv. Ko pa je pomislil na dan, ko bosta žrebeti dorastli, se mu skoraj zavrti. Ves vztrepeče, kadar zarezgetata. Vsak trenutek mora k njima in jima preizkušati kopita in jih gladiti prek gobca. Še to jesen mora zgraditi zanje hlev iz lesa. Ali imeti bo moral visoke podboje. Zakaj v Ameriki ni mogoče vedeti, kako konj lahko še zraste.

Karen pa si je to jesen izmislila novo neumnost. Anders ji je moral pripeljati sadike iz mesta, jelše in hraste, ki jih je vsadila v bližini koč. Kako si le more star človek izmisliti tako neumnost.

Da, menda samo zato, da bi na-

pravila nekaj podobnega brezovemu gozdičku, ki so ga imeli v Skaretu za hlevom. Saj če bo živel še sto let, bodo drevesa menda res toliko zrastle, kolikor je sama velika.

Nekega dne se razve nekaj novega. V naselbini se je nastanil trgovec. Pri njem lahko kupiš skoraj vse, kar hočeš, oglje za v peč, olje za svetilko, vžigalice, kavo, tobak, najraznovrstnejše stvari. Bil je neki Vestlandec, Peter Skaarnes. Zdelo se je, da ima denar, zakaj imel je mnogo konj in gradil je lesene stavbe, ne samo za ljudi, ampak tudi za živali. Bil je približno štiridesetleten, dolg in sklonjen, s črnimi lasmi in kozjo brado. Ni se dalo lahko živeti z njim, na vsakem sestanku občine je imel kaj očitati starim naseljencem. Bil je zmožen nekega dne ustanoviti sekto in nastopiti kot pridigar, samo da vzbudi prepir. Imel je samo svojo staro mater in svojo ženo pri sebi, mati pa je bila preslaba, da bi mogla delati na polju. Ali kljub temu jo je lahko še za kaj porabil. Dal ji je mleti pšenico v mlinu za kavo. Če si prišel k njemu kupovat, ga je bilo treba večkrat iskati daleč na polju. „Da, da“, je rekel, „kaj hočeš?“ Snel je sveženj ključev nekje izza vrat in stal in mahal z njim in te spraševal, kaj hočeš. Čevlje? Žvečil je tobak, pljuval in premišljeval. Čevlji so morali biti zunaj v kamri. Gledal ti je na noge, razmišljal, pljuval in na koncu dejal,

da menda ima nekaj primernege. Žeblje? Ležali so nekje daleč na polici. Kave in tobaka. Počakaj malo — mislim, da so pod streho. Žganja? Tudi brez njega ni bil. Menda je ležalo spodaj v kleti.

Ali če si bil v resnični stiski za denar, te prav tako ni odbil. Vendar posojilo je posojilo in obresti so obresti, bil je prisiljen jemati dvanajst odstotkov na mesec. Če je kakega novega naseljenca zadela slaba letina in je hotel preskrbeti sebe in domače prek zime, mu ni kazalo drugega, kakor da gre k Petru Skaarnesu in zastaviti vole in krave, ali pa še celo žetev prihodnjega leta. Morten je strogo pazil nanj. Kako dolgo naj se to še godi?

Sredi oktobra je prišel nekega dne Simen iz mesta s celim kupom pošte za Mortena in mu ga je vrgel na mizo. Večidel so bile prošnje za mesto župnika. Da, da, za nedeljo mora Morten spet sklicati občinski svet. In čudno, prišla je cela množica ljudi, ki niso spadali tja, med njimi samo po sebi umevno Peter Skaarnes. Morten si jih ni upal odgnati in koča se je napolnila z ljudmi v grobem suknu in z zagorelimi obrazi. Elza je bila pravi član sveta. Sedela je med njimi in je bila edina ženska.

Morten je prebral imena prosilcev. Bili so mladi ljudje norveškega pokolenja. Nekateri iz semenišča v Madisonu, drugi iz nemškega Lutrovega učilišča v St. Louisu. Morten je dajal o

vsakem pojasnila, v kolikor je bilo videti iz listin. Komaj je skončal, je vstal Peter Skaarnes in pljunil.

Samo eno vprašanje bi rad stavil. Ali mora res pet, šest starih naseljencev upravljati ves okraj in celo določati, kdo naj bo župnik?

Morten se je pri teh besedah smehljal v brado. Občinski svet je imel po pravilih pravico kakor tudi dolžnost, imenovati župnika. Kdo drugi sicer?

Skaarnesu se je zaostрил črni šop brade, ko se je odkašljaj in vprašal, ali more biti človek, ki ni pravoveren, načelnik kakega krščanskega občinskega sveta? Morten je vprašal, koga misli? „Tebe!“

Per Föll je pričel mrmrati. Ta dan je bil velik dan za njega. Končno je mogel sodelovati pri imenovanju župnika. Morten se je spet nasmejaj. Rekel je, da danes ni njegova vernost na redu. Sicer pa se ne spominja, da bi s kom govoril o svoji vernosti.

Tedaj je vstal Ola Löka iz Hallingdala. Stal je pred njimi, upognjen, pegast in rdečebrad in je imel svoje lastno mnenje, kakor tistikrat, ko so hoteli zidati cerkev. Če je že treba župnika, je rekel, mora biti poceni.

„Da, plačo bomo pozneje določili“, je rekel Morten. „Mlad človek pač ne bo prav veliko zahteval.“

Oni iz Hallingdala: „Stvar je taka, če vzamemo takega, ki je majhen in lahek, nas ne bo to-

liko stal. Lažje ga bo hraniti.“

Sem in tja se je oglašal smeh. Kmalu pa je bilo videti, da so hoteli vsi vedeti, koliko bo župnik stal.

„Da, in župnišče?“ je nekdo zaklical.

Per Föll je vstal. „Koča Erika Fossa stoji prazna,“ je rekel.

„Hm!“ je ušlo Elzi. Videti je bila vsa preplašena.

Tedaj pa je udaril Per ob steno. „Ali smo v stari domovini, kjer je župnik gospod in papež, ali pa smo v svobodni deželi? Župnik se mora vdati v to, da bo živel tukaj tako, kakor smo živeli mi sami. Nam mora služiti. Če je pregosposki, da bi stanoval v koči, kjer je stanoval tako imeniten človek, kakor je bil Erik Foss, naj vzame svojo culo in se pobe- re, odkoder je prišel.“

Možje so pljuvali rjavi sok to-

baka in večina se je skladala s Perom. Župnik ni bil nič predob- ber, da pretrpi isto kakor oni sa- mi. To je bila prava beseda.

Ampak ali niso hoteli govo- riti o imenovanju? Morten je o- menil nekega prosilca z imenom Oppergaard, ki se mu zdi, da pi- še tako pametno. In tako dobro izpričevalo ima iz Luther Colle- ge-a v Decorah. Ali je tenak ali debel, se iz listin ne da ugotovi- ti, se je nasmehnil Morten one- mu iz Hallingdala.

Končno so izvolili Oppergaarda in določili plačo na pet mernikov žita letno za vsak delež obdela- ne zemlje. Za poroke, krste in po- grebe naj bi dobival po pet dol- larjev v denarju. Zdaj pa je šlo za to, če bo prišel do božiča sem- kaj? „Moramo ga vprašati,“ je rekel Morten.

(Bo še)

Tudi v svetu, ko vršimo vse opravke v jezikih drugih držav, ostane materinščina najmilejša, bolj od srca kot vsak priučen jezik. V tem je bogastvo; verjemite mi, da je v tem ponos in v mnogih primerih tudi vir du- hovne moči... Zato želim, da bi vsak občutil tako, da bi ostal dober Slo- venec in spoštoval svoj jezik. Zakaj to je res bogastvo.

Andrej Kobal

V enem samem jeziku ima sleherni beseda vso svojo večno melodijo; samo v njem čuti njen najgloblji pomen. Res je, da se je mogoče naučiti vsa- kega jezika, toda zamenjati jih nikoli ne moreš. Naj se učimo tega jezika še tako, osvojili si bomo komaj lupino, jedro pa se nam bo sesulo na ust- nicah. Naj poznamo tak jezik še tako dobro, zmerom bo izmed vseh jezikov samo eden, ki smo ga najprej, najgloblje doživeli: to je jezik naše krvi, naših duš, jezik naših najglobljih izpovedi!

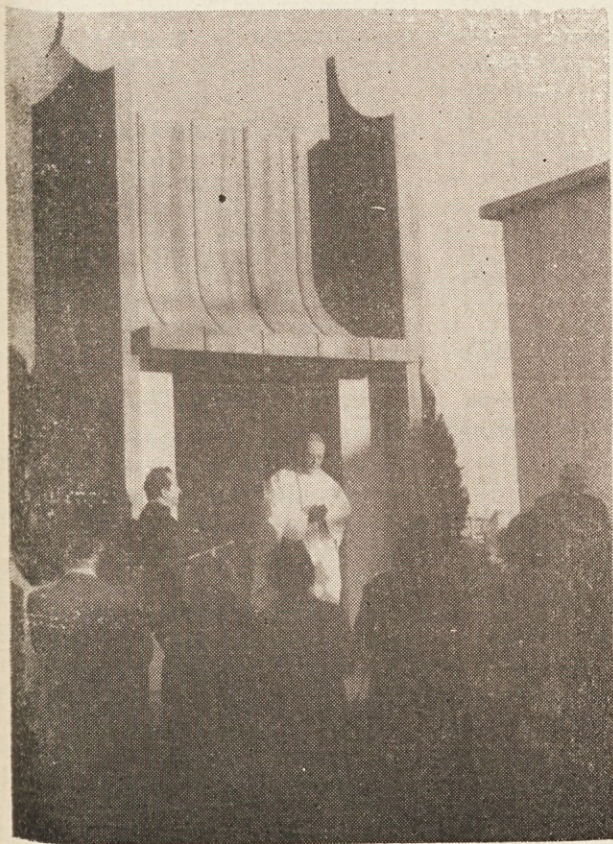
Naj bo območje tega jezika za nas še tako tesno in njegova veljava v širokem svetu še tako neznatna, za nas vse, ki nam je skupen, ima kot jezik življenja, izražanja, in učenja tako velik pomen in varnost, kot ga ne more imeti noben drug jezik na svetu.

„Naš Tednik“

SLOVENC PO SVETU

SLOVENSKA GROBNICA V RIMU

Ljubljanski
nadškof
Pogačnik
ob
blagoslovitvi
slovenske
grobnice
v Rimu
20. novembra
1977.

Konec leta 1977 je prišlo v življenju Slovencev v Rimu do važnega dogodka. V nedeljo 20. novembra je namreč slovenski metropolit in ljubljanski nadškof dr. Jožef Pogačnik blagoslovil na pokopališču „Prima Porta“ na robu Rima novo slovensko grobnico. Prisotni so bili razen dr. Grmiča vsi ostali slovenski škofje. Slovesnosti se je udeležila številna rimska slovenska skupnost.

V uvod slovesnosti je rektor Slovenika msgr. dr. Jezernik, ki je bil idejni zasnovalec grobnice, omenil, da je bila grobnica zgrajena v okrilju Slovenika, zato ima tudi njegov napis; zgrajena je bila z denarjem, ki so ga zbrali od darovalcev in tistih, ki so kupili prostore v grobnici zase in za svoje drage.

Slovenska grobnica v Rimu je poslednje delo pokojnih slovenskih umetnikov arhitekta Bitenca in slikarja Staneta Kregarja. Po njuni smrti je sodeloval pri uresničitvi tudi umetnik Jože Kregar.

V sami kapelici grobnice je na razpolago za pokojne osem prostorov, pod njo pa je nadaljnjih 44 prostorov.

Glavna ideja, ki jo oba umetnika ponazarjata v tej grobnici, je, da se človekovo življenje ne konča v grobu, ampak se nadaljuje po smrti v večnem življenju.

Bitenc si je zamislil grobnico v slovenskem stilu. Druge grobnice italijanskega izvora, ki so okoli, so iz travertina in vse pravokotnih in vodoravnih oblik, slovenska grobnica pa je izraz alpske arhitekture, nakazuje psevdogotski stil dviganja

v višave; tudi štirje stebri, ki so izvotljeni, se dvigajo navzgor, s čemer je umetnik hotel poudariti — kakor je sam dejal — idejo krščanske vere: grob ni za kristjana poslednji dom; vera nam pove, da se po smrti dvignemo v višave večnega življenja.

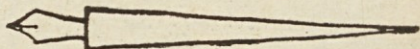
Isto idejo najdemo v Kregarjevem barvnem oknu v kapelici grobnice, ki prikazuje vstalega Kristusa. Vstali Kristus je tudi za kristjana, ki je v grobu, zadnje, a gotovo jamstvo, da bo tudi on vstal v večno življenje.

Roman Rus

Msgr. Janez Zaplotnik umrl

10. januarja je v mestu Omaha (Nebraska) v ZDA umrl 95-letni slovenski duhovnik msgr. Janez Zaplotnik. Pred nedavnim mu je Slovenski ameriški inštitut podelil častno priznanje za njegove številne zasluge za slovensko ameriško zgodovino.

Rojen je bil 1883 v vasi Luže blizu šenčurja pri Kranju, prišel 1902 v Ameriko, 1908 postal duhovnik, 1917 ustanovil samostojno slovensko-hrvaško župnijo sv. Petra in Pavla v Omahi, doktoriral 1927 iz cerkvenega prava, bil župnik slovenske fore sv. Cirrla in Metoda v Rock Spring in drugod, opravljal vrsto odgovornih cerkvenih služb in napisal veliko število življenjepisov slovenskih misijonarjev v Ameriki.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Srečanje verskih časnikarjev

Na praznik sv. Frančiška Saleškega, 24. januarja, je slovenski metropolit Pogačnik tudi letos povabil vse tiste, ki se znotraj Cerkve na Slovenskem ukvarjajo s časnikarstvom in izdajanjem verskega tiska. Vabilu so se odzvali člani uredništev Družine, Mavrice, Cerkve v sedanjem svetu, Božjega okolja, Cerkvenega glasbenika, Bogoslovnega vestnika, glasil Mohorjeve družbe v Celju (Znamenje, Nova mladika, mohorjevke, knjižne zbirke MD), O-gjišča, Prijatelja, Srečanj, salezijanskih Knjižic, Biltena in še drugi.

Srečanje se je začelo v nadškofjski kapeli z mašo, med katero je nadškof Pogačnik poudaril: „Časnikar je po svojem poklicu pisatelj. Danes ni pisatelj samo tisti, ki piše romane, novele ali črtice, temveč je to vsak časnikar. Zato morate tehtati vsako besedo, ki jo napišete. Danes ljudje malo berejo, rajši poslušajo in gledajo. Zato jih mora časnikar pritegniti z lepo, mikavno in sugestivno govorico.“ Dejal je, da ima Cerkev na Slovenskem za oznanjevanje in versko informacijo na voljo le tisk. Radio in TV sta

Cerkvi dosledno nedostopna. „Vpliv tiskane besede, ki jo vzameš v roke, kadar hočeš, in se moreš pri njej ustaviti, dokler hočeš, je še vedno velik. Zato pastoralno navodilo o sredstvih družbenega obveščanja ‚Občestvo in napredek‘ upravičeno pravi, da ima tisk po svoji naravi in učinkovitosti silen vpliv... Katoliški tisk informira, ocenjuje in vrednoti vse sodobno življenje v luči krščanske vizije življenja. Katoliško časnikarstvo mora zato biti hkrati ogledalo in svetilnik... Tudi to srečanje naj bo priložnost, da se v svoji notranjosti odločimo, da si bomo s samovzgojo, molitvijo in nenehnim študijem prizadevali v sebi izoblikovati podobo vzornega katoliškega časnikarja, ki se trudi pisati lepo in privlačno, ki vse presoja v luči krščanske vizije, ki ljubi mater Cerkev in bližnjega spodbuja k lepemu življenju.“ — Ob zakuski so se potem pogovarjali o koordinaciji slovenskega verskega tiska.

Zdravnik dr. Fr. Debevec

21. januarja so pokopali 80-letnega zdravnika dr. Franceta Debevca. Debevec ni bil znan le kot strokovnjak za pljučne bolezni, ampak tudi kot velik človekoljub in značajan kristjan, ki je tudi v povojnih letih hodil k maši ne le ob nedeljah, ampak tudi čez teden. Po zadnji vojni je skozi 30 let predaval pastoralno medicino na teološki fakulteti v Ljubljani. Izdal je obširen učbenik za pastoralno zdravstvo, že l. 1933 knjigo Jetika pri Mohorje-

vi družbi pa tudi sicer je pisal v strokovne in verskoidejne liste (Vigred). Nekaj dni pred smrtjo je vesel prejel zakrament maziljenja.

Goriške mohorjevke

Goriška Mohorjeva družba je za l. 1978 izdala 4 knjige: Koledarsko knjigo, spomine msgr. Janeza Hladnika, izseljenskega duhovnika v Argentini, „Od Triglava do Andov v službi Cerkve in naroda“, zbirko pravljič, pripovedk, basni in črtic „Zlate slive“ in 4. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona od črke Č do F (Čotar-Fogar).

Naklada izdaj Mohorjeve družbe

Redna zbirka knjig Mohorjeve družbe v Celju izhaja v nakladi 50.000 izvodov; druge knjige, ki občasno izhajajo v njeni založbi, izhajajo v različni nakladi — od 1.500 do 15.000 izvodov; mesečne revije Nova mladika izhaja 8.500 izvodov. Revija Znamenje izhaja v 1.800 izvodih; to revijo Mohorjeva samo zalaga, izdaja pa „krog slov. vernih zobražencev“ s podporo kulturne skupnosti Slovenije.

Umrlí duhovniki

Alojzij Kodermac

V Vipolžah pri Dobravi je 23. decembra umrl starosta primorskih duhovnikov, biseromašnik Alojzij Kodermac. Rojen je bil v šlovrenski župniji v Brdih 1892, v duhovnika posvečen 1917, bil kaplan v Solkanu in Tolminu in potem 43 let

župnikoval v Volačah pri Tolminu. 1965 je stopil v pokoj, se preselil v Brda in še naprej duhovniško deloval v Kožbani, šlovrencu in nazadnje v Vipolžah.

Franc Smole

8. novembra je umrl drameljski župnik Franc Smole. Rojen je bil 1902 na Sladki gori in bil po več kaplanskih mestih nad 30 let župnik v Dramljah. Med okupacijo je bil pregnan na Hrvaško. Veljal je za dobrega, skromnega in tihega duhovnika, ki je veliko molil.

Karel Erjavec

31. januarja je umrl duhovnik Karel Erjavec. Pokojnik je bil rojen v Podsmreki pri Višnji gori l. 1915. Njegov oče je bil agilen javni delavec in se je poleg kmetije bavil tudi s fotografiranjem ter bil župan in poslanec. Karel je bil posvečen v duhovnika l. 1942, postal kaplan pri sv. Ani v Višnji gori, l. 1948 pa župnik v Želimpljah in Golem ter na Kureščku, l. 1965 pa v št. Petru pri Novem mestu (Otočec), kjer je ostal 12 let. Povsod je prinašal veselje, ker je bil poln zdravega humorja in domislic. Bil je tudi bistroumen gospodar. Pred 2. letoma je zbolel za rakom; lani je zato pustil župnijo in prevzel službo kuratnega beneficiata v Vogljah v šenčurski župniji. Pokopan je bil na svečnico v Višnji gori. — Pokojnik je bil brat Lojzeta Erjavca, ki je kot begunec in izseljenec živel v Argentini in se je v izseljenski skupnosti veliko udejstvoval v različnih ustanovah.

SVETOVNE NOVICE

Peto srečanje med Judi in katoličani

V mestu San José v Kostariki so se sestali judje in katoličani na razgovore, ki zanimajo obe verstvi. To je bil že peti sestanek med zastopniki obeh verstev. Na dnevnem redu je bil razgovor o veri. Obe strani sta podali svoje mnenje, pri čemer se je ugotovilo veliko soglasje glede pojmovanja vere tako pri katoličanih kot pri Judih.

Gora Atos

Gora Atos se imenuje grški polotok v Egejskem morju. Na tej gori je 20 grškopravoslavnih samostanov. Največji in najbolj znan je samostan Lavra. Gora Atos uživa avtonomijo in jo upravljajo predstavniki samostanov. Ti so nedavno potrdili precej stroge odredbe zaradi obiska polotoka. Turisti in romarji pravoslavne vere smejo ostati na gori Atos en teden. Tisti, ki niso pravoslavne vere, morajo dobiti dovoljenje za obisk od grškega zunanjega ministrstva. Ženskam pa je obisk popolnoma prepovedan. Vodstvo samostanov je precej zaprto vase, odklanja ekumenizem in dialog z drugimi verstvi. Tudi nasprotuje vzpostavitvi diplomatskih zvez med Grčijo in Vatikanom. Celó z rusko pravoslavno cerkvijo nočejo imeti nobenih zvez.

Fatima in Lurd

Za leto 1978 so napovedana številna romanja v Fatimo in Lurd. Za Lurd je npr. napovedanih 513 romanj (in to gotovo še niso vsa romanja v tem letu). Računajo, da bo prišlo letos na romanje k votlini, kjer se je Marijo prikazovala Bernardki, najmanj 3 milijone romarjev.

Ne smejo opravljati škofovske službe

V Sovjetski zvezi je prepovedano opravljati škofovsko službo trem katoliškim škofom. To so: msgr. Julijonas Steponavicius, Litvanec, apostolski administrator v Vilni; msgr. Vicentas Sladkveveicius, Litvanec, pomožni škof v Kaisiadorysu; in msgr. Kazimir Dulbinskis, Letonec, pomožni škof v Rigi. Vse te je sovjetska oblast poslala na podeželske fare, kjer pa ne smejo opravljati škofovske službe.

V Češkoslovaški je tudi trem škofom prepovedano delovanje. To so: msgr. Kajetan Natoušek, pomožni škof v Pragi; msgr. Kabel Otčenašek, apost. administrator v Hradec Kralove; in msgr. Ladislav Hlad.

Na Ogrskem je prepovedano škofovsko delovanje msgr. Gellert Bellomu, škofu v Koloscu. Isto usodo doživlja v Romuniji škof msgr. Pierre Plesca.

Kaj je z albanskimi tremi katoliškimi škofi, pa ni sploh nobenih novic. Nekaj časa so morali delati kot delavci, potem pa so izginile vse sledi za njimi.

Papež naj skliče svetovno konferenco

Anglikanski škof dr. Montefiore je objavil predlog, da naj papež skliče svetovno konferenco in povabi nanjo zastopnike vseh ver in vseh narodov, da se prepreči svetovna katastrofa, ki grozi človeštvu. Omenjeni škof pravi, da ima samo papež dovolj avtoritete, da lahko skliče tako konferenco, ki naj premosti prepad med bogatimi in revnimi narodi. Ta vedno večji prepad bo sprožil strašne vojne in uničil svet.

Ponarejene pridige

Na Poljskem je izšla knjižica s tremi pridigami kardinala Štefana Višinskega, ki jih je imel v cerkvi Svetega križa v Varšavi. Toda vse tri pridige so popolnoma izmaličene in vsebujejo dostavke, ki jih kardinal ni spregovoril. Ponarejeni so odstavki o zasebni lastnini, o človeških pravicah in o državnih uslužbencih. Brošuro je očitvidno izdala komunistična oblast z namenom, da napravi zmešnjavo med katoličani.

Prepoved izdelovanja sveč in cerkvenih slik

V Sovjetski zvezi je izšel zakon o obrtih. V zakonu so našteje tiste obrti, ki jih sovjetski državljani ne smejo izvrševati. Med temi obrti so našteje med drugimi npr. izdelova-

nje hranilnih in kemičnih izdelkov ter zdravstvenih in kozmetičnih predmetov. Tudi je prepovedano ponatiskovati in razmnoževati kakršenkoli tisk. Na zadnjem mestu pa je omenjena prepoved izdelovanja sveč, ikon (verskih slik) in sploh verskih predmetov.

Kristus je dedič

Upokojeni angleški učitelj Ernest Digweed iz Portsmoutha je zapustil vse svoje premoženje Jezusu Kristusu. V testamentu je določil, da naj se ta vsota izplača Kristusu, ako se bo njegov drugi prihod izvršil v prihodnjih osemdesetih letih. Če ga pa ne bo, naj se ta denar izplača angleški kroni (kraljici ali kralju).

Moderna propaganda za duhovniške poklice

V škofiji Rio Grando v Brazilu so začeli z veliko propagando za duhovniške poklice po modernih načelih propagande: z letaki, z oglasi v časopisih, na radiu in televiziji. Eden izmed oglasov se glasi: Naša škofija je silno narastla in potrebuje novih duhovnikov. Kaj nudi? Mnogo dela, slab zaslužek pa mnogo dobrih ljudi, ki hrepenijo po resnici.

Katoličani v Južni Afriki

V dobi od leta 1920 do 1960 je doživela katoliška Cerkev v Južni Afriki ogromno spremembo. Dočim je bilo v letu 1920 med katoličani tri četrtine belih in samo ena četrtina črnih, je v letu 1960 bilo med katoličani 70% črncev, 11% mestincev, 1% Azijcev in samo 18% be-

lih. To razmerje pa se zadnja leta še vedno spreminja in računajo, da bodo imeli črnici 95% večino v letu 2000. Simpatije črncev za katoliško Cerkev rastejo zlasti zato, ker Cerkev odklanja vsako razlikovanje med ljudmi zaradi rase ali barve kot kože ne samo v cerkvi, ampak tudi v svojih katoliških šolah, v bolnišnicah in drugih katoliških ustanovah.

Katoliška Cerkev na Kitajskem

Po računih vatikanskega tajništva za nevernike je na Kitajskem okoli 500 do 600 katoliških duhovnikov od 3000, kolikor jih je bilo leta 1948. Seveda nihče od teh ne opravlja duhovniškega poklica, ampak so zaposleni večinoma pri ročnem delu. O škofih, ki so bili posvečeni pred letom 1954, pa se ničesar ne ve.

Obisk sv. maše v Avstriji

Sociološko društvo na Dunaju je napravilo anketo o obisku nedeljske sv. maše v Avstriji. Ugotovili so, da obiskuje sv. mašo 34% avstrijskih katoličanov. Najvišji odstotek udeležencev sv. maše je med kmetским ljudstvom (63%), sledijo vseučiliščniki in srednješolci (51%), upokojenci (41%), delavci (24%) in uradniki (22%).

Protikatoliški zakon v Angliji

V Angliji je še vedno v veljavi zakon iz leta 1688, da oseba, ki izpoveduje katoliško vero ali se poroči s katoličanom, ne more zasedeti angleškega prestola. Ugledni londonski časopis „Sunday Times“

predlaga, da se to zastarelo določilo prekličje. Nikakor ni primerno, da se prestolonasledniku Karlu ne da popolna svoboda pri izbiri žene — bo doče kraljice.

Duhovniki se vračajo

Znano je, da je zlasti v zadnjem desetletju več duhovnikov s cerkvenim dovoljenjem zapustilo svoj duhovniški stan. Že nekaj časa se v Vatikanu množijo prošnje teh duhovnikov, da bi se jim dovolilo zopetno opravljanje duhovniške službe. Na drugi strani pa se je občutno zmanjšalo število prošenj duhovnikov za povratek v laični stan.

Položaj češkoslovaške Cerkve

Od vseh držav za železno zaveso je češkoslovaška tista država, kjer je položaj katoliške Cerkve najtežji. Še težji je seveda položaj vseh verstev v Albaniji, kjer se vrši tako preganjanje Cerkvá in vernikov kot pod rimskimi cesarji.

Državna komunistična oblast se vtika v vse cerkvene zadeve, nadzira vse cerkveno delo, nadzira pridige, pazi, da ne vrši Cerkev ničesar drugega kot cerkvene obrede v cerkvi. Noče potrditi škofov, ki jih je imenoval papež. Zato ima samo pet škofij od trinajstih svoje redne škofofe. Osem škofij je brez škofa. Odprtí sta samo dve bogoslovni šoli, v katere smejo sprejeti samo 20 gojencev. Prepovedani so vsi redovi, moški in ženski. Pomanjkanje duhovnikov je silno veliko in sedanji duhovniki morajo oskrbovati po tri do pet obširnih župnij.

KJE JE KAJ

LETO XLV

APRIL 1978

UVODNIK	Ob „Slovenskem dnevu“ (Marjan Schiffrer)	193
NAŠA VPRAŠANJA	Slovenstvo nas vedno združuje (K. Mauser)	195
	Slovenija v svetu (Marko Kremžar)	199
	škof Rožman, duh. vodnik Slovencev v najtežjem času (Rudolf Smersu)	202
	Papeževa knjiga „Zapisi iz zdomstva“ (Mirko Kunčič)	237
	Iz „Zapisov iz zdomstva“ (France Papež)	238
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Aprilski svetniški godovi (Božidar Bajuk) .	200
	Kršćanstvo na Kitajskem (Rudolf Smersu) .	228
	škof in njegova služba (Alojz Šuštar) ...	231
JUBILEJ	Ob 75-letnici dr. Tineta Debeljaka	214
SODOBNA VPRAŠANJA	Upor fevdalizmu XX. stoletja (Avgust Horvat)	224
LEPOSLOVJE	Gozdovi šume (Vladimir Kos)	194
	Zeleni Jurij (Oton Župančič)	201
	Večer ob kresu (Jože Krivec)	220
	Izseljenci (Johan Bojer-Božo Vodušek)	242
NOVICE	Slovenska grobnica v Rimu (Roman Rus) ..	249
	Novice iz Slovenije	251
	Novice iz Slovenije	251
	Svetovne novice	253

PREGOVORI O ZNAČAJU

- Ljudi ne meri z metrom! (ameriški)
Boljši kot osvajalec mest je potrpežljiv človek, ki kakor junak nad svojim srcem gospoduje. (svetopisemski)
Kaj pomaga še tako čedna lupina, če jedro ni dobro. (slovenski)
Če si presladek, te bomo pojedli; če si pregrenak, te bomo vrgli proč. (kurdski)
Glej, da strune tvoje harfe ne bodo ne preveč napete ne preveč zrahljane! (burmanski)
Kdor sam sebe pozna, tudi druge pozna. (slovenski)
Biti človek je lahko, biti pravi človek je težko. (kitajski)
Ne bodite prevzetni: nikoli ne boste tako veliki kot zemlja in ne tako visoki kot gore. (arabski)
Ni moder, kdor veliko reči zna, ampak ta, kdor reči zna, kar mu treba. (slovenski)
-

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual
No. 1.313.507

Tiska Vilko s. r. l., Estados Unidos
425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.
Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je 8.000 pesov; v ZDA in Kanadi 12 dolarjev; v Avstriji 200 šilingov; v Italiji 8.000 lir; drugjeproktivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja oprema in stalna zaglavja „Duhovnega življenja“ in „Božjih stezic“: Stane Snoj.

